

BEELDENAAR

(EEN ROADTRIP)

Deze novelle beschrijft een roadtrip van een etmaal. Drie bevriende mannen trekken eropuit: een jongere schrijver, een bekende beeldhouwer en diens boezemvriend en boekhouder, beiden gevorderde zestigers. Het reisdoel is het hinterland van de Vlaamse kust en de Westhoek. Om zijn beelden beter te leren kennen en meer duiding te geven, neemt de beeldhouwer zijn twee kompanen mee op een tocht langsheen allerlei mensen en haltes die een rol in zijn leven gespeeld hebben. Drank is hierbij het glijmiddel, want de mond is vaak een moeilijke eindstreep voor de woorden die niet willen komen, terwijl de zon op schedels knettert en de maan de schroeiplekken weer zalft. Soms is een bezoek een regelrechte inval, soms een schouderkloppend weerzien, soms een hallucinant spektakel. Picon en paling, maar ook gal en rochel. Waarvan akte, door de schrijver, jaren later.

Het snippertje hing al dertig jaar op dezelfde plek: aan de eiwitte muur van mijn schrijfzolder. Het viel al die tijd niet meer op. Dat zou pas kunnen gebeuren als het er niet meer zou hangen. Zoals met andere voorwerpen die het vreemde lot beschoren zijn aan wanden en muren te hangen. Men kijkt ernaar en men ziet het niet. Tot ze er plotseling niet meer zijn. Dan ziet men dat er iets geweest is. Maar wat? Het kattedel-letje was gedateerd 31 juli 1987. Een doodgewone dag in de week. Dat herinner ik me met zekerheid. Nog net kon ik nog een reeks vervagende plaatsnamen ontcijferen, onder elkaar geparkeerd. Ik herkende mijn toenmalige handschrift. Zon- en daglicht hadden de notities in potlood bijna doen verdwijnen. Mijn herinnering aan die warme zomerdag was echter nog levendig.

Exact veertig jaar later, op krek dezelfde dag, schreef ik het verhaal neer. Ik legde een stuk van onze roadtrip opnieuw af en hield halt vlak over de grens in het Noord-Franse badplaatsje Bray-Dunes om dat te doen. Noch thuis noch op de plaatsen waar we geweest waren, zou me dat lukken. Het moest een vreemde plek zijn, met een onbevangen panorama op die dag en de gebeurtenissen, maar dan ook weer niet te ver. Om er weer middenin te kunnen zitten, moest ik er wat afstand van nemen. 31 juli 2027: mijn landing in Memorië.

Mijn twee reisgezellen zijn uiteraard al jaren dood. Ik heb nu zelf al een hogere leeftijd dan hen bereikt toen we er een zomers etmaal lang op uit trokken. Ik ben hun eeuwig jongere nabestaande.

Sylvain was een gevierd keramisch beeldhouwer met zelfs internationale erkenning. Rafaël was een hoge stadsambtenaar aan het eind van zijn carrière. Hij hield van gedichten. Het waren allebei potige zestigplussers en levensgenieters. Ikzelf was docent Taal en Literatuur aan een lerarenopleiding, met wat bescheiden boekjes op mijn palmares. Ik publiceerde ook her en der in tijdschriften, onder andere over het oeuvre van Sylvain. We woonden alle drie in het zogenaamde Vlas Vegas: de zuidelijke buik van de provincie West-Vlaanderen. De streek stond een tijdlang ook bekend als het Texas van Vlaanderen, omwille van de vele bedrijven en de associatie met de teloorgegane welvaart door de vlasindustrie. De rivier de Leie had voor die bloei gezorgd. Ooit was zij (in België is het geslacht van de Leie vrouwelijk) de Golden River van deze lage

streek. De laatste decennia van de vorige eeuw was zij eerder een droevig traankanaal geworden. Vlas was immers voltooid verleden tijd. De streek moest nog ontwaken uit haar eind-eeuwse slaap, na de roes van de jaren vijftig en zestig. Heden ten dage zijn dankzij waterwerken voor de scheepvaart en opsmuk van de stadjes en dorpjes langsheen de oevers handelsdrukte en gezelligheid weer in zicht. Vlas Vegas is ondertussen iets meer in zijn sas.

Rafaël en ikzelf woonden in een deelgemeente van de grotere provinciestad K., gelegen aan de Leie, in eenzelfde straat. Sylvain resideerde in een villa annex atelier te lande in het nabije dorp L. Zijn naaste burens waren reusachtige elektriciteitspylonen waaronder koeien graasden.

Sylvain V.'s werken verkochten behoorlijk goed, ook in het buitenland. Er waren al enkele kunstboeken aan hem gewijd.

Rafaël S. had talenten en connecties in verband met inkomsten, uitgaven en belastingen. Hij collectioneerde ook kunst. Vooral die van Sylvain.

De twee oudere mannen hadden het voor mekaar. Ik leerde ze allebei kennen in mijn hoedanigheid van hobbyistisch schrijver. Poëzieliefhebber Rafaël was mijn overbuurman; Sylvains beeldend oeuvre had ik al een paar keren in literaire magazines beschreven. We ontmoetten elkaar wel vaker op een van de vele exposities van Sylvain V., waarna gewoonlijk een tocht doorheen de lokale horeca volgde. Daar vonden we elkaar nog meer.

Zo kwam de roadtrip er, op een van die doordeweekse zomerdagen waarvan het weer op zichzelf al onvergetelijk is, en waardoor we vroegere zomers er altijd van verdenken veel beter geweest te zijn dan de huidige. Maïs torende reeds hoog boven mensen uit. Zon gooide gloeiende speren naar de aarde. Zomerwind lispelde heet in gebladerte.

Ik zou die roadtrip beschrijven. Dat was zo afgesproken. Een souvenir voor later. Vandaar dat kattedelletje.

Ik duimspijkerde het aan de wand van mijn schrijfzolder: 'to do'.

Mijn relaas van dat etmaal kwam er anno 1987 echter niet.

Nog niet. In geen jaren.

Nu wel.

Ik had dat spiekbriefje aan de muur niet eens nodig.

Weer was het een blakende dag, anno 2027.

We namen dapper afscheid van onze vrouwen, die ons met gemengde gevoelens uitwuiden. Rafaël en ikzelf reden om de beurt, in zijn bejaarde citroengele Mercedes, die we omwille van zijn omvang het 'moederschip' noemden. De artiest Sylvain zelf koos permanent voor de achterbank met de zachte kussens. In de loop van dat etmaal hadden we viermaal in de statistieken van de dodelijke ongevallen kunnen belanden. Drie ervan zouden bovendien het etiket 'onverklaarbaar' gekregen hebben, bij gebrek aan tegenliggers, achtervolgers of getuigen. Ons moederschip had net zo goed onze Titanic kunnen zijn. De politie zou in het duister getast hebben. Zend drie verhitte teelbal-lentorsers samen op expeditie in zo'n wagen en alle rapen zijn gaar. Maar daarover

wil ik het niet hebben. Onze mobiliteit liep goed af. Mijn reisgezellen stierven later een natuurlijke dood. Niets liep toen verkeerd. Dat is geen krantenpraat.

We hadden immers een hoger doel. Sylvain zou ons de mensen tonen ('figuren' zei hij eigenlijk) die hem tot zijn beelden geïnspireerd hadden. Het waren bekende beelden geworden, met indrukwekkende koppen en lijven. Soms zat er een hond aan hun voeten. Net zo goed had hij kunnen verkondigen, nou, bekennen: ik heb twee drinkbroeders nodig om eens de klok rond te zuipen en bepaalde sujetten die me voor de voeten liepen de rekening te presenteren. In de naam van de kunst zag ook mijn bedaarde buurman Rafaël dat wel zitten. Een boekhouder wil wel eens een verzetje. Een docent met zomervakantie ook. Hoe groter geest, hoe groter beest. Weet je wel. Op een mooie zomerdag.

Ik was op weg met twee reuzen.
Twee wegreuzen met een groot laadvermogen.

We dirigeerden ons moederschap met het bekende Mercedesvizier op de snoet via autostrades alras naar de kern van de zaak: het hinterland van de Vlaamse kust annex het meer zuidelijke Heuvelland, grenzend aan vakantieland Frankrijk. Landschappen doen iets met een mens. Plassen in de vrije natuur. Bermtoerisme. Dapper halthouden op de kiezelsteenparkings van spuuglelijke horecazaken waar in de hoogzomer de steentjes knerpen als sneeuw onder de autobanden. Dat dan herhaalde malen herhalen. Avontuur. To boldly go where no man has gone before. De Star West.

Het duurde lang vooraleer er bij de goudsmid in het nabije dorp B. opengedaan werd. Sylvain drukte vijfmaal baldadig hard en uitdrukkelijk op de belknop. Eindelijk naderde langzaam geslof de deur, duidelijk met tegenzin. Vanuit de ingewanden van de woning hoorden we een doffe proteststem. Rafaël en ikzelf keken elkaar ongerust aan. Er parelden al zweetdruppeltjes op diens imposante schedel.

'De rouwstoet komt eraan,' zei Sylvain half grommend.

'N-de, n-de,' deed Rafaël. Dat deed hij om de haverklap. We keken er niet meer van op. Een tourette-ticje, wellicht. Hij wreef nog vlug even zijn indrukwekkend kale knikker droog met een hemelsblauwe zakdoek. Sylvain schraapte luidruchtig zijn keel en krabde zich uitvoerig in het overgebleven kransje grijze krullen achter op zijn hoofd. 'Eindelijk!' riep hij dan, toen de deur half geopend werd. Hij hief fluks zijn been en plantte onmiddellijk zijn voet in de deuropening, als een ervaren handelsreiziger uit een slechte film. Ik merkte dat hij dure Italiaanse schoenen droeg. Hij zou zichzelf de sporen geven op deze tocht.

Er verscheen een Vrouwtje Misericordie dat zo uit een treurig sprookje leek te komen. Als een heiligenbeeldje torende ze net even boven ons uit. Ze was gehuld in iets onbestemds gewatteerds.

'O... ' deed ze. 'O... meneer... en meneer... en nog een ...'

'Is uw eigen meneer thuis?' vroeg Sylvain op bevelende toon. Ik hoorde dreiging in zijn stem en keek vragend naar Rafaël. Die knikte en schudde tegelijkertijd met zijn hoofd, waardoor ik niets wijzer werd.

'Maar... weet je dan niet... '

Ze keek beduusd naar Rafaël en mij.

'Dat is goed gezelschap, Marjetje. Rafaël. Mijn compagnon. En Marc. Man van zijn

woord. Schrijver. Vrienden van me. We doen eh... We zijn begonnen aan... Is Gerard thuis?’

‘Maar Gerard is ziek! Hij kan niet... ‘

‘Is hij thuis?’ herhaalde Sylvain dwingend.

‘Maar hij ligt... ‘

‘... in coma?’

‘Maar... ‘

Voor iedereen van zijn verbazing, zeg maar: verbijstering bekomen was, stond Sylvain met zijn grote lijf al in de gang. De strijd om territorium was nu al beslecht.

‘Hij is echt ziek hoor.’

De beeldhouwer luisterde niet en wenkte ons.

‘Dat zullen we wel eens zien.’

‘N-de, n-de.’

Rafaël haalde zijn schouders op en duwde me voor zich uit naar binnen. In het duister van de gang hoorde ik hoe Sylvain weer zijn keel schraapte. Ik meende dat hij ook op de grond spuwde terwijl hij het geluid ervan camoufleerde met een halfzachte vloek. Vrouwtje Miserie, aangesproken als Marjetje, duwde de binnendeur open naar de vertrekken van de goudsmid.

‘Gerard! Bandiet!’ riep Sylvain, in een vreemde combinatie van jovialiteit, begroeting en beschuldiging. Het volgende ogenblik werden we vergast op een panorama van bedlegerigheid. Gerard de goudsmid was in pyjama net aan het proberen uit een ziekbed op wieltes te klauteren – zijn magere benen bungelden er al uit.

‘Nee Gerard!’ beval Marjetje. ‘Terug erin! De dokter heeft... ‘

De man zag er niet goed uit. Even stakte onze Blitzkrieg. We bleven in de deuropening samentropen. Sylvain zweeg een verbaasde seconde.

‘Ga maar weer liggen, Gerard,’ zei hij dan. ‘Zo kun je beter nadenken over je zonden. En kun je niet ontsnappen. Wat ga je ons inschenken, Marjetje?’

Dat waren veel mededelingen ineens. Het was tien uur in de voormiddag. Rafaël en ikzelf keken elkaar weer verontrust aan.

‘Nu al dorst, Sylvain?’ piepte Marjetje.

De beeldhouwer bestudeerde het tafereel nog even, schudde zijn hoofd en ging dan grommend op een stoel zitten.

‘N-de, n-de,’ klonk het op de achtergrond.

Het vrouwtje des huizes schoof met veel geschraap nog ijlings twee stoelen bij, zodat we uiteindelijk in een belachelijke halve cirkel kwamen te zitten met zicht op de zieke. Sylvain steunde strijdvaardig met zijn handen op zijn knieën. Rafaël kruiste zijn armen voor zijn borst. Ik keek onderzoekend naar goudsmid Gerard, die inmiddels weer helemaal horizontaal was gegaan. Zijn magere lijf schoof als een doodsbericht in de envelop van zijn hagelwitte lakens.

Het was ons duidelijk geworden dat Sylvain een eitje met de man te pellen had, maar ook dat hij niet op de hoogte was van ’s mans toestand. Het zou wel eens kunnen zijn dat we ons in een sterfkamer bevonden.

‘Gerard... ‘ zei Sylvain, op zijn bekende lijkige wijze, altijd alsof er heel belangwekkende uitspraken zouden volgen.

‘Gerard... ‘

‘Ja Sylvain?’ klonk het zwakjes van op het ziekbed.

‘Heb je nog lang te gaan, Gerard? Voor je komt te gaan?’

We hoopten dat dit humor betrof. Een grappig bedoelde tweelijner van Sylvain. Er volgde een verpletterende stilte. Marjetje vluchtte met een grauw gezichtje naar de

keuken. Rafaël en ikzelf staarden intens naar de wit-en-zwart geblokte vloer. De bekende kunstenaar Sylvain V. was de baas van deze expeditie. Wij waren aan zijn bevel overgeleverd. Alleen in het moederschip mochten we even het stuur overnemen. Hij was de pasja op de achterbank, om wie het allemaal draaide.

Ik was op weg met twee klotzakken.

Ik bestudeerde opnieuw de vermaledijde goudsmid en diens lichaamstaal, zo daar nog sprake van was. Hij had zijn hoofd naar onze halve cirkel gedraaid en staarde ons aan met de ogen van een aangerezen konijn. Slaaphaar klitte tegen zijn schedel. 'Het zal niet lang meer duren zeker, Gerard?'

De stem van de beeldhouwer kerfde diep in ons collectieve ontzag voor de ziekte van de zieke. Alles zag er zo dodelijk uit.

'... dat je mij na-aapt? Als je al in pyjama bent... en op wielmpjes rijdt...'

'Sylvain...' mompelde Rafaël sussend.

Ikzelf weifelde tussen een glimlach en een grimlach. Toen kwam de aap uit de mouw. 'Waag het niet nog eens een ontwerp van mij, al is het maar een hondenkop of een mensenschedel, na te maken zonder dat ik het weet,' zei Sylvain dan, opvallend rustig, als een chirurg die een wonde weer dichtnaait. 'En dan te verkopen.'

Bij dat laatste verhief hij zijn stem wat.

En hij vervolgde: 'Ik wil niemand, Gerard, maar dan ook niemand meer met een zilveren of een gouden minisculptuur van mezelf om zijn nek zien paraderen, ook geen gynaecologen, advocaten, notarissen of andere van je bridge- of tennisvriendjes. Heb je dat goed gehoord en wel begrepen, Gerard?'

De aangesprokene probeerde te knikken op zijn hoofdkussen.

'Ook al leef je niet lang meer.'

Andermaal deed zich een oorverdovende stilte voor. Marjetje kwam terug uit de keuken en keek vragend de halve cirkel rond.

'Willen jullie...?'

'Doe geen moeite, Marjetje,' zei Rafaël. 'We gaan zo weg.'

Ik knikte: 'Ja. Alleen even goeiedag zeggen, blijkbaar.'

Ik zorgde dat het net niet luid genoeg klonk voor de oren van de beeldhouwer.

'Je ligt daar schoon, Gerard. Zorgen ze goed voor je? Krijg je genoeg te eten? Te drinken? Pap met gouden lepeltjes?'

'N-de, n-de.'

Marjetje keek verbaasd naar Rafaël. Sylvain verslond de levend opgebaarde met zijn blikken, terwijl hij even zijn mond hield. Ik verkende zonder iets te zien de halfduistere woonkamer waar iemand in pyjama ziek lag te zijn. In een gehoord bed op wielmpjes. Een goudsmid die blijkbaar kopieerde van de grote meester. De tijd van reken-schap was aangebroken.

'Kennen ze elkaar dan?' vroeg ik fluisterend aan Rafaël. Een domme vraag.

'Ja ja. Levenslang al. Dit is hier ook Sylvains geboortedorp hé. Maar Gerard spreekt eigenlijk alleen Frans. Eh... hij snapt er niet veel van, gelukkig.'

'Heeft hij werkelijk...?'

'Misschien één of twee keer.'

Verbaasd leunde ik achterover in mijn stoel.

'Sylvain... Ik ben ziek, Sylvain...' klonk het nu in gebroken Nederlands van op het bed. De beeldhouwer gromde en stond op. Marjetje deinsde enkele stappen achteruit.

'Genees maar rap, dan kun je me vergoeden. We regelen dat nog wel. Dag Marjetje.'

Een volgende keer zullen we wel dorst hebben.'

We verlieten de woning van de goudsmid in het door autostrades verminkte dorp B. al zo bruusk als we er binnengedrongen waren.

'Potverdorie!' zei spitsbroeder Rafaël, in een poging om tegelijkertijd geamuseerd, afkeurend, verbaasd en veroordelend te klinken. Sylvain pletste hem met zijn vlakke hand vriendelijk doch kordaat op de schedel. Ouwe vrienden samen op weg. Krasse knarren.

'De eerste kaap van onze tocht is gerond,' merkte ik op. 'Maar wat moet hiervan in het logboek?'

'Kalm aan, schrijver.'

'Het woord is machtig.'

'Ja, dat hoorden we.'

'Nochtans zegt een beeld zoveel meer...'

'Heeft die kerel echt...'

'... van mij gejat? Hij heeft de afgelopen jaren een heel legertje nekhangers in edele metalen gefabriceerd, en het is duidelijk waar hij de mosterd haalde. Kom, De Brug is open. Tijd voor een vloeibare versnapering.'

Er volgde nog een korte vriendelijke schermutseling tussen de oude kornuiten, waarbij hun glimmende knikker het doelwit was. Voorbijgangers keken verbouwereerd toe. Gordijnen bewogen even.

Ik was op weg met twee schedelgeboorten.

Twee straten verder gingen we hoekcafeetje De Brug binnen dat ontsnapt leek te zijn aan de ontwikkelingen van de wereld sedert minstens een halve eeuw. Er hingen nog borden met merknamen uit de oertijd van de Vlaamse bieren. Tot mijn niet geringe verbazing verscheen een bejaarde tweeling achter de schenктоog. Twee oude meisjes met gezichtjes als gerimpelde appeltjes uit de vorige herfst meldden zich gezamenlijk.

'Emma, Zulma,' constateerde Sylvain. 'Of is het Zulma, Emma? Kunnen jullie ons bedruipen?'

'Zo vroeg op de dag al, eh... Sylvain...? Ja toch? Sylvain? Sylvain! Sylvain!!' klonk het crescendo.

'Ja. En dat hier is Rafaël. Een brave borst. En Marc. Marc is ook mee. Vrienden.' De besjes toverden hun gezichtjes om tot een rimpelglimlachje. Ik keek naar het antieke vogelpikbord en scoorde in gedachten een roosworp. Pok. Pok. Pok.

'Drie pinten, meisjes,' beval Sylvain, zonder ons te raadplegen.

'Op stap, Sylvain?'

'Ja. Oude vrienden opzoeken.'

'Je hebt er goed weer voor.'

'Zeg dat wel.'

Rafaël probeerde een guitige snuit te trekken toen hij me aankeek. Ik lachte kort.

'En samen met de jonge vrienden hier.'

'Nou, jong!' zei Rafaël.

De spitsbroeders waren even oud. Allebei konden ze bij het wildplassen hun eigen lulletje niet meer ontwaren. Ze hadden de leeftijd bereikt waarop niets meer hoefde. Ikzelf had net mijn eerste midlifecrisis overwonnen.

Toen ik zo vroeg in de voormiddag het bier proefde, kreeg ik een smaak in mijn mond waarvan ik dacht dat die in de jaren dertig bestaan moet hebben. Een combinatie

van interbellumgezelligheid, dreigende beurskrachs, pre-oorlogse animositeit, eerlijke plattelandsproducten en de schroeilucht van een nakende wereldbrand.

‘Wel, schrijver? Alles naar wens? Hoe voel je je op deze zomerdag, Marc?’

De beroemde beeldhouwer Sylvain V. keerde zich onverwacht uitdrukkelijk om naar mij. Misschien wou hij de beide oude meisjes imponeren. Schrijver! Ik hapte even naar een extra portie oude cafélucht.

‘Beter dan de goudsmid, Sylvain.’

‘Hij had dan ook maar beter moeten weten, die valse alchemist.’

‘Was je er op de hoogte van dat hij zo ziek was?’ wou Rafaël weten. ‘Hij zag er eh... terminaal uit.’

‘Nee. Maar misschien heeft hij ondertussen goudkoorts gekregen.’

‘Je was eh... nogal formeel.’

Sylvain gluurde andermaal naar Rafaëls schedel.

‘Eh?’

‘Heftig.’

Sylvain haalde zijn schouders op en zette de pint aan zijn mond.

‘Wie zegt dat ik het meende? Wie zegt dat hij zo ziek is? Ik ken hem.’

‘N-de, n-de.’

We dronken er nog twee in De Brug. De beide besjes bleven ons verblijd bedienen.

‘Dat jij hier nog eens opduikt, Sylvain,’ zei Zulma.

‘Is dat nu Emma of Zulma?’ vroeg hij.

‘Zulma.’

‘Vroeger kende ik jullie beter uit elkaar.’

‘Ik ben Emma,’ zei Emma.

‘Met al die rimpeltjes hé, dat maakt het al wat moeilijker om gezichten te herkennen.’

‘Bij jou schijnt de maan ook al flink door de boomkruin hé.’

‘Niemand wordt er jonger op,’ rondde Rafaël filosofisch dit zinloze deel van dit onbe-nullige gesprek af.

‘De goudsmid ziet er ook niet op z’n best uit,’ deelde Sylvain aan de gerimpelde bar-meiden mee. ‘Ik durf te zweren dat hij effectief goudkoorts heeft. Een dodelijke aan-doening. En hij heeft nooit de taal van hier willen leren.’

‘Ah. Ben je bij Gerard geweest?’

‘Een beleefdheidsbezoekje.’

‘Kennen jullie hem ook?’ informeerde Emma/Zulma, zich tot Rafaël en mezelf wen-dend.

‘Ja, nee,’ klonk het, verward mompelend.

‘We zijn op trektocht,’ legde Sylvain uit, hardop en plechtig. ‘Het moederschap houdt eerst halt in mijn geboortedorp. Bij mijn lieve vriendinnen.’

‘Maar we hebben je dertig jaar lang amper gezien!’ protesteerde de andere Zulma/Emma.

De beroemde beeldhouwer keerde zich van zijn vriendinnen af en richtte zich tot ons:

‘We moeten er weer eens vandoor hé.’

‘Ja Sylvain,’ knikte Rafaël. ‘Is alles hier betaald, meisjes? Alles gedronken wat we be-taald hebben, bedoel ik?’

‘Dat is geregeld, hé meisjes?’

Sylvain boog zich over de schenктоog, greep de linker- en de rechterhand van Zulma en Emma en drukte er een kus op.

‘Misschien komen we nog eens binnen, met wat meer tijd, op de terugweg.’

‘Ja, misschien.’

Met een stralende glimlach zag de identieke rimpeltweeling ons het drankpandje verlaten.

Spetterend zomerzonlicht ketste op ons moederschap af. De wereld, of toch een stuk ervan, lag aan onze voeten. Deze voeten zouden het gaspedaal bedienen. In het dorp B., deelgemeente van de grotere slokopstad K., was alles rustig. In het holst van de zomer waren veel mensen op vakantie. Rafaël en Sylvain behoorden al tot het oudere segment van de bevolking, dat dit niet meer deed. Sporadisch trok Sylvain nog naar Italië, voor het marmer, of naar Amerika, voor een expositie. In Frankrijk was Parijs ook ver genoeg voor hem. Daar had hij al eens een overzichtstentoonstelling gekregen. Rafaël bracht de herfst van zijn leven vooral thuis door, met wat schapen en eenden in een belendende weide, en beeldjes van Sylvain op zijn huismeubels, en waar hem in de weekends een zoon met het downsyndroom wachtte. Ikzelf, door hen aangesproken en aangeduid als schrijver en verslaggever, bevond me in een zomerreces als docent Taal en Literatuur aan een lerarenopleiding. Reizen deed ik vooral in mijn hoofd, en over boekenruggen. Mijn echte boekhouding betrof mijn gezin.

‘Het uur der aperitieven is aangebroken,’ kondigde Sylvain aan.

Ik gaf ons moederschap de sporen. We drongen dieper de Westhoek in, richting kust, hoewel de zee niet op onze kaarten stond. Er moest geen zand zijn.

‘Sylvain: waarheen? Waarheen moet dit sterrenschip? Ik wacht op een bevel van de kapitein.’

‘De Drie Grachten, in M.,’ antwoordde Sylvain prompt, gevolgd door een bierboer. Hij had de roadtrip blijkbaar goed voorbereid. Dat bleek ook uit het verhaal dat hij ons ondertussen vertelde, terwijl het moederschap onder mijn stuurmanskunst voor de eerste keer aan wellicht ernstige averij ontsnapte. De rechtmatige eigenaar naast mij vloekte zachtjes.

‘Zouaven,’ doceerde Sylvain. ‘In november 1914 probeerde het Duitse leger het bruggenhoofd bij Drie Grachten in L.-Schiereiland, een gehucht bij M., te veroveren. Als list dreven de Duitsers enkele gevangengenomen Zouaven, Franse infanteristen dus, voor zich uit als menselijk schild. Het konden ook Duitsers geweest zijn, vormd als Zouaaf. Hoe dan ook liep er minstens een echte Zouaaf voorop. Omdat de Fransen in de eerste lijn hun makkers zagen naderen, schoten ze niet. De echte Zouaaf verraadde echter de list en riep: MAIS TIREZ DONC, NOM DE DIEU, SE SONT LES BOCHES! Zowel de Zouaven als de Duitsers werden neergemaaid. De woorden van die ‘Zouave incon nue’ kun je nu nog lezen op een gedenksteen bij het voormalige café Drie Grachten.’

‘Voormalig?’ herhaalde Rafaël. ‘En het uur der aperitieven dan, Sylvain?’

‘Op het kruispunt een eind verderop,’ antwoordde Sylvain. Hij zakte terug in de kussens en stak smakkend een sigaar op.

‘Het wordt nog een leerrijke trip,’ mompelde ik tegen de achteruitkijkspiegel.

De steen waarmee de dappere onbekende Zouaaf werd herdacht, kreeg even onze aandacht. We vonden dat we hier moesten zwijgen. Een moment van bezinning. Respect voor gewelddadige geschiedenis. Geen van ons drieën zei iets. Tenzij Rafaël even.

‘N-de, n-de.’

Even verderop plasten we in de vrije natuur. Bermtoerisme dus. De vrije loop. Scharrelmensen.

Ik was op weg met twee drinkbroeders.

Waar drie of meer wegen in Oud-Vlaanderen samenkomen, daar vind je een spuuglelijke horecazaak, met een voorkeur voor kiezelsteenparking. We stapten uit bij café-restaurant De Konijnenweide en lieten de Mercedes achter onder het waakzame oog van een overbodige gigantische letter P, eigenhandig door de zaakvoerder geschilderd. De steentjes knerpten als sneeuw onder onze voeten, midden hoogzomer. De toog was een grote halve cirkel met een uitsparing in het midden voor passages van het bedienend personeel. De eetruimte was buiten alle proporties, berekend op hele busladingen, maar er zat geen kat. Zo ver ik kon kijken, strekte zich een zee van tafels en stoelen uit, alle met wit bekleed. Dit moest de hemel zijn.

'Heren,' groette een blozende veertiger van honderd dertig kilogram. Zijn zwarte achterover geharkte haren, gemarineerd in olie, gaven hem de air van een maffiabaas. Vlak na deze begroeting doemde een oude kopie van die man op, met veel meer grijswaarden, tevens volslank.

'Heren,' zei die ook. Onmiddellijk gevolgd door: 'Sylvain!! Godver! Sylvain!!'

Ze vlogen elkaar in de armen, nadat de oude don zich met enige moeite door de uitsparing in de toogverschansing had gewurmd. Na wat geklop op schouders en geklets op wangen en schedels begaven we ons eensgezind aan de Picon, de verplichte drank bij het naderen van Franse grenzen. Aan de muren van café-restaurant De Konijnenweide prijken vooral paardenkoppen, vergezichten op beemden en weiden en enkele wansmakelijke meisjesportretten. Van enig beeldhouwwerk, klein of groot, was geen sprake. Toch leken Sylvain en de oude uitbater bovenste beste vrienden te zijn. De zoon trok zich zelfs eerbiedig terug aan de afwasbakken.

'Ewel Sylvain, dat is nu eens flink van jou. Dat je afkomt. Met Rafaël. En met een schrijver, dedju. Zeg Rafaël, een compliment: ik vind dat jij eigenlijk heel sterk op Sylvains beelden begint te gelijken.'

'Allez merci, Georges, dan ben ik zeker veel geld waard,' zei Rafaël. 'Zolang ik maar niet op een konijn gelijk.'

'... en de schrijver?' informeerde Georges, naar mij knikkend.

'Die bestuurt de wagen,' zei Sylvain grijnzend.

'Stardate 07.31-11:38 GMT,' deed ik dapper.

Ze zwegen even, want in geen enkele van die grote koppen ging er een licht branden. De glazen Picon rezen en dalen.

'Ik hou het logboek van onze tocht bij,' legde ik uit. 'Dit is halte 3.'

'Ah zo.'

'Georges hier is een oude vriend,' legde Sylvain plotseling welwillend uit. 'Hij leerde me paté maken en levert af en toe kippen en konijnen. Eigen kweek.'

'Aha.'

Ik wist dat Sylvain en Rafaël lekkerbekken en wijnfanaten waren. Vaak namen ze pillen om normaal te kunnen stappen en de messcherpe prikken in hun tenen niet te voelen.

'En hij schiet ook nog als de beste.'

'Ha ha!'

'En de veldoven, Sylvain?' vroeg de konijnendoder. 'Hoe staat het met de veldoven? Ga je weer een legertje poppen met dikke koppen bakken?'

'Dat is voor de herfst,' antwoordde de beeldhouwer. 'Ik moet eerst zelf nog wat afkoelen.'

‘Ribbetjes,’ zei Rafaël plotseling. Hij tuurde naar een minuscuul schoolbordje waarop met krijt en in ouderwets schoonschrift *ribbetjes au volonté* was gekalligrafeerd.

‘Zin in ribbetjes?’ vroeg Georges hoopvol. De jonge don keek op van zijn geplons aan de afwasbakken. Dat was duidelijk iemand ‘die werk zag’.

‘Is de keuken al open? Het is kwart voor twaalf...’

‘Voor jullie altijd. Ja. Ribbetjes? Maal drie?’

We knikten zonder onderling overleg overtuigend.

‘En drie Picons,’ commandeerde Sylvain. ‘Dat was een goed idee, Rafaël. We mogen niet vergeten te eten. De innerlijke mens.’

Rafaël incasseerde een halfzachte plets op zijn schedel. Vader en zoon Konijnenweide lachten hardop. Daarna verdween de zoon naar de keuken, terwijl de vader andermaal de godendrank inschonk van al wie deze levenslustige contreien bezocht, al waren we momenteel even noordwaarts een omtrekkende beweging aan het beschrijven, waar ze wat zuurder keken dan in het zuiden.

‘Het is à volonté, niet au,’ fluisterde ik in Rafaëls oor.

‘Eau?’ fluisterde hij vragend terug.

‘O, niets.’

‘Ik heb je in de krant gezien, Sylvain. En op de streekzender. Waarover ging dat ook weer...’ zei Georges.

‘Ja. Ja ja.’

‘Geen zin om wat in kunst te beleggen, Georges?’ vroeg Rafaël plotseling.

Sylvain gleed van zijn barkruk af, stak zijn handen in zijn broekzakken en stevende op de sanitaire vertrekken af.

‘Eh...’ deed Georges. Hij oogde Sylvain na. Alsof hij in wou schatten hoelang die nog te leven had. ‘Eh...’

Daarna staarde hij drie seconden lang wezenloos naar de nabije verte van de eindeloze eetzaal.

‘Tja... kunst...’ zei hij dan wijsgerig. ‘Het worden rare tijden. De zaak hier... De vrouw... Ik... De zoon...’

Dat betrof duidelijk een economische mededeling.

‘Het is het moment om een Sylvain V. aan te kopen,’ probeerde Rafaël.

‘Een grote meneer, ja...’

‘Ze kennen hem ook in het buitenland. Zijn koppen, zijn honden...’

‘Ja. Dat is zo.’

‘Je kent hem al zolang.’

‘Ja. Dat wel. Dat valt niet te ontkennen.’

‘Waarom zou je dat ontkennen, Konijnemans,’ dacht ik.

‘N-de, n-de.’

‘Wat?’

‘PING-PING’ klonk het onzichtbaar.

‘O, die zijn gereed.’

Gered door ribbetjes.

De jonge don met het zwarte geharkte haar bracht het dode vlees op grote planken.

‘Dat vraagt om een Picon,’ besliste Sylvain, die net teruggekeerd was.

Rafaël en ikzelf vroegen een gewone pint, in verband met het moederschap. Gezeten aan de toog knaagden we aan de ribbetjes, met wat brood en dipsausjes. Vader en zoon keken liefdevol op deze voedertijd toe, tot er enkele middagklanten op kwamen

dagen.

‘Je kunt weer over de koppen lopen, Georges. Is het hier altijd zo druk?’

De ogen van Sylvain vernauwden zich tot varkensoogjes. Een bekend signaal.

‘Hm, hm,’ bromde Georges. ‘De Picon begint te werken, zeker?’

We werden verder alleen gelaten door de uitbaters.

‘Ze gelijken erg goed op elkaar,’ merkte ik op.

‘Ja, ze passen alle twee prima in de etalage van een slagerij.’

‘Er zit wel een eeuw verschil tussen die twee.’

‘Het zwart en het grijs hé.’

‘Het is geverfd, dat zwart.’

‘Iedereen heeft zes dubbelgangers op de wereld.’

‘Ze kunnen niet altijd nieuwe modellen blijven maken.’

‘Samen goed voor tweehonderd zestig kilo.’

‘Zeg Sylvain: eerst die rimpeltweeling, nu dat kolossale duo. Heb je nog verrassingen in petto?’

‘N-de, n-de.’

We knauwden verder aan de ribbetjes, terwijl stilaan meer middagmensen aan de toeg in De Konijnenweide plaats kwamen nemen. De eetzaal zelf bleef een desolate witte woestijn. Vader Georges en zoon Kopie van Georges toonden geen speciale belangstelling meer voor ons trio. *Business as usual.*

Rafaël nam het stuur na vijf minuten weer van mij over. Ik was ten prooi aan een aanval van hooikoorts. Daardoor kreeg ik onbeheersbare niesbuien, die mijn competentie als autobestuurder danig ondermijnden. Andermaal had ik daarnet een stenen mijlpaal in onze levens kunnen ontwijken.

‘Marc, snotjong,’ verwelkomde Sylvain me op de achterbank. Een fikse boer be kroonde deze begroeting.

‘Vooruit met de geit, Rafaël. We hebben geen vlieg angst.’

‘Maar waarheen gaat de reis?’ vroeg Rafaël aan de achteruitkijkspiegel.

‘De expo van nieuwe expressionisten in het kerkje van V.,’ verordende Sylvain. ‘En een streekbier bij Pol in de Vier Koningen. En eigenlijk moet ik zeggen: in de In De Vier Koningen. Zo heet het. De titel van het café is: In De Vier Koningen. Ik spreek mijn vier hoofdletters uit.’

‘We zijn mee, Sylvain. We zijn volledig mee.’

‘Subiet moeten we nog het openbaar vervoer nemen...’

‘Waarom?’

‘Te veel sterk water.’

‘Daar bewaar je goed op. Vroeger verzamelden we insecten op sterk water, dat we bij de apotheker kochten. Ze waren dus wel dood.’

Ik was op weg met twee levenskunstenaars.

Ik vervloekte kerken, die als boetezegels het landschap ontsierden of die op centrale plekken als pretentieuze gedrochten in de weg stonden, alsof ze het middelpunt van alles en iedereen waren, maar het bescheiden kerkje in V. mocht er zijn. Vooral omdat er geen ‘missen’ meer werden opgedragen door ‘dienaren van het woord’ in be vlekke kazuifels en gekke carnavalkleren. Je kon er ook al een beetje de zee ruiken. Zilt.

De rondgang bij de nieuwe expressionisten duurde amper zes minuten. Sylvain ging voorop in een recordpoging om zo kort mogelijke tijd bij elk tentoongesteld werk te

vertoeven. Zeven kunstenaars waren met hun recentste oeuvre in het kerkje ondergebracht, ten behoeve van een bepaald segment van de zomertoeristen, zeg maar: de kapitaalkrachtige ouwelui die het bakken in de zon allang verleerd waren of overleefd hadden en des avonds een leuke forel te lande verorberden en misschien, heel misschien de aankoop van een kunstwerkje aan de kust overwogen.

Zeven artiesten dus, en Sylvain liep ze af als een hordeloper, gevolgd door ons, die met toenemende verbazing observeerden hoe hij zelf amper naar de werken keek – een oogopslag, en het was voorbij. Was hij jaloers? Ontgoocheld? Uitgedaagd? In zijn kruis getast? Verontrust? Hij zei geen woord, we konden niets aan hem aflezen, en het was zo voorbij.

‘We komen in het Guinness Book,’ zuchtte Rafaël, terwijl hij zich weer in het moederschip vastsjorde.

‘Patati et patata,’ scandeerde Sylvain vanuit de diepten van ons vervoermiddel.

Het was raden naar de betekenis daarvan.

‘Geef gas.’

We doken weer zuidelijker het binnenland in. De kaap van de middag was inmiddels gerond. Op de schedels van mijn reisgenoten verscheen een derde generatie zweetdruppels.

Bij Pol – hoe kort en krachtig kon een Vlaamse naam zijn – in de (In De) Vier Koningen, in een piepklein dorp als een filmdecor, met kasseien en luiken en een waterpomp, dronken we een donker streekbier bij onze plakken ham met eerlijk bruinbrood en scherpe mosterd. Er zat verder geen kat.

Pol dronk alcoholisch bier uit niet-alcoholische glazen, bekende hij ons vlug. Of eigenlijk, zo verbeterde hij zichzelf, verwisselde hij de flessen onderling in de bierkratten. De non-alcoholische goot hij dan stiekem uit. Dat bedoelde hij dus. We mochten daar niets van zeggen wanneer Eliza opdook, zijn vrouw. We keken diep in zijn waterige ogen boven zijn rode gebarsten wangen en beloofden dat we zulks niet zouden doen. Drinkbroeders onder elkaar.

Pol beschikte overigens over nog geheimen. Sylvain wist ons nog toe te vertrouwen dat Pol de uitkijkpost was voor een aantal geheimstokers in de omgeving. Bij onraad trad via hem een systeem van signalement, afweer en bescherming in werking. Elke maand leverde hem dat een paar aardige flappen op, die hij bewaarde in een oude werktas in een van de stallingen, want In De Drie Koningen was voorheen een boerderij geweest.

‘Komt ze nog?’ vroeg Sylvain.

‘Ze helpt elke middag in het hoogseizoen, wanneer de eters weer weg zijn. Afruimen, afwassen, je weet wel. En als er pannenkoeken gevraagd worden. Dan ook.’

‘Ik zie geen eters.’

‘En jullie dan?’

Vlak voor onze koffie verscheen inderdaad Eliza, een vrouw onder een stolp van zwarte krullen en ingesnoerd in een keukenvoorschoot met allerlei Lekkers uit de Westhoek op afgebeeld. Ze moest al minstens een uur van onze aanwezigheid op de hoogte zijn geweest.

‘Maar Sylvain! En gezelschap! Dat is een eeuwigheid geleden!’

Eliza klapte eenmaal in haar handen van blijdschap.

‘Kom hier Eliza, dat ik u... ‘

Sylvain sprong fluks op en greep de vrouw stevig vast, zodat ze even boven de grond zweefde.

‘Sylvain! Sylvain toch! En wie is... ‘

‘Rafaël, mijn goede vriend Rafaël. Dat jong geweld daar is Marc. Een gebruiker van het woord. Hij schrijft. En hij leert anderen ook hoe te gebruiken.’

‘Aha. Jullie hebben al gegeten, zie ik?’

‘Lekker biertje was dat,’ knikte Rafaël.

‘En onze ham geproefd?’

‘Ja.’

‘Zet me nu maar weer neer, Sylvain. Of je doet nog een liesbreuk.’

‘Ik zou de hele dag zo met je rond kunnen lopen, Eliza.’

‘N-de, n-de.’

Pol dronk de rest van zijn zoveelste gezond bier op. Even keek Eliza verbaasd naar Rafaël.

‘Tot de n-de macht,’ zei Sylvain grinnikend. ‘Niet op letten. Hij is goed in rekenen.’

Eliza knikte. Ze richtte zich tot mij: ‘Zo, schrijver hé? Je kunt eens over de Vier Koningen schrijven in de krant.’

‘In De Vier Koningen,’ verbeterde Rafaël.

‘Maar ik schrijf niet voor een krant, hoor,’ zei ik tegen al dat Lekkers uit de Westhoek.

‘Ah nee? Detectives dan? Horror? Over de oorlog? Achtervolgingen?’

‘Eh... over alles en nog wat.’

‘Literatuur... gedichten... ‘ legde Rafaël uit.

‘O la la... ‘

‘Onder de maan... ‘ begon Rafaël, ‘schuift de lange rivier... ‘

‘... en over deze trip,’ vulde ik vlug aan. ‘Ik zal over deze trip schrijven.’

Over dat andere beroep van mij zweeg ik maar wijselijk, midden in een mooie zomer.

‘Aha: dus toch over de Vier Koningen!’

‘Dat verdient een borrel!’ riep Pol. ‘Een kleintje voor bij de koffie?’

‘Bah ja.’

‘Rustig hé, Pol,’ maande Eliza aan. ‘Eentje en geen twee. Want je drinkt zelf altijd mee. Met iedereen.’

Pol stak met onbekommerde pretoogjes zijn leeg vals glas bier omhoog en wees er uitdrukkelijk naar: ‘Ik ben toch goed bezig, vrouwmens?’

‘Eén neutje!’ zei ze dreigend. ‘Niet meer!’

‘Ja, we hebben al wat gedronken,’ bekende Rafaël ootmoedig. ‘... en we zullen er nog drinken.’

‘Openbare vervoering,’ hoorde ik Sylvain mompelen.

We vielen wat stil bij de koffietafel. De vroege namiddagwarmte drukte op ons. De tocht der giganten eiste zijn tol. Eliza moest in Sylvains bil knijpen om te beletten dat hij helemaal in slaap viel. Aan Rafaëls beeld en gelijkenis ontsnapte een snurk. Er kwam uiteindelijk toch een tweede cognacje van.

‘We hebben nu toch wat gegeten hé.’

‘Het kan geen kwaad.’

Een plets van Sylvains vlakke hand op de schedel van Rafaël gevolgd door eenzelfde actie ter hoogte van de kont van Eliza vormden het vertreksein. Drie Koningen verlieten Vier Koningen.

‘Ik zou wel met jullie meewillen,’ zei Pol.

‘Ja, dat zou je wel willen,’ sneerde Eliza.

‘Ik zou zelfs jullie chauffeur kunnen zijn!’

Pol wees andermaal naar zijn lege glas op de toog.

‘Ja ja. Je hebt ondertussen ook alweer twee cognacs binnen. En misschien heb je

stiekem al aan de fles gelurkt, achter de toog. Ik ken je.'

'Dan zijn we met vier koningen.'

'Ha ha ha!'

'Allez: als ik nu een paar uurtjes...'

'Geen sprake van!' onderbrak Eliza fel.

Sylvain eleveerde Eliza eerst nog even uitvoerig vooraleer we echt vertrokken, zodat al haar frontale Lekkers uit de Westhoek zich tegen zijn eigen voorportaal aan schurkte.

'We gaan paling kopen,' kondigde hij in het moederschap aan.

Ik was op weg met twee lekkerbekken.

De Meiboom was ooit een boerenherbergje geweest. En een 'boerhofke'. Het lag langs een drukbereden secundaire weg naar de kust, in de voortuin van de polders. Je moest het vervallen pand van achteren benaderen. De voordeur was voor eeuwig gesloten. Dan trof je twee zwijgzame bejaarde broers, hun zus en een grote koelkast aan in de keuken die ook woonkamer was geworden. Daar kon je iets drinken. En verse paling kopen, gevangen ergens in geheime waterlopen tussen beemden en landerijen. De broers, stilgevallen kleine boeren, visten eigenhandig op die palingen. Hun zus verkocht lauw bier aan wie de weg hiernaartoe wist. Grommend en kuchend zaten we met een fles bier om de keukentafel geschaard. De drie ongetrouwden, oude bekenden van Sylvain, keken benieuwd toe hoe we niets deden en bijna niets zegden. Zelf mompelden ze af en toe iets. Hun mond bleek een moeizame eindstreep te zijn. De broers hadden dikke kale koppen tussen hun schouders. Hun handen waren te groot voor hun lijven, die te dun leken voor het werk dat ze al die jaren verricht hadden. Ik probeerde de zeven verschillen tussen ze te detecteren. Angèle legde een doorzichtige plastic zak op tafel, met daarin de palingen. Ze kronkelden nog zwakjes.

'Voilà Sylvain. De paling. Levende-vers.'

'De paling,' herhaalde Sylvain.

'Hoeveel, Angèle?'

Angèle beeldde op haar vingers een bedrag uit en Rafaël tastte fluks naar zijn portefeuille.

'Het is hier druk aan het worden,' zei Sylvain, harder dan gewoonlijk, nadat hij zijn keel leeg geschraapt had om zijn lijzige stem vrije doorgang te verlenen. Hij knikte vaag naar de straatkant. De beide broers beaamden dit brommend. Ik dacht eerst dat hij weer een wrange mop aan het fabriceren was.

'Ze gaan nog een autostrade bij leggen,' zei Cyriel.

'Nee: ze gaan de weg verbreden,' zei Camiel.

'Er hangen overal zwarte vlaggen, zie ik,' zei ik.

Eindelijk kon ik me mengen in de debatten. De oude Angèle glimlachte naar mij.

'Eet je graag paling, jongen?'

'Ja ja.'

Niemand polste verder naar een verklaring voor mijn aanwezigheid. In Cyriel en Camiel herkende ik wel de befaamde koppen van de beeldhouwer Sylvain V. Ze zwegen al net zo hard. Ze hadden iets voorwereldlijks. Het prefix 'oer' werd in dat verband vaak gehanteerd door sprekers op vernissages. Even werd ik bezocht door een onbestemde treurnis over hoe alles van een oude wereld aan het verdwijnen was. En over de voldongenheid van leeftijd die plotseling ouderdom was geworden.

De palingen bewogen niet meer. Het bleef ook stil in de wandelgangen van dit parlement. We verlieten De Meiboom met achterlating van drie halfvolle flessen lauw bier. 'Heb je ze zien zitten?' vroeg Sylvain.

We knikten.

'De ongeringden.'

We knikten.

Het legertje mensen en honden dat de keramisch beeldhouwer in zijn lange carrière al tot leven had gewekt, was heel herkenbaar. Zo herkenbaar dat er ook geplagieerd werd. Door mindere talenten. En vooral door het leven zelf. *'Der Mensch, aus Erde geformt'*. Zoals ooit de kop luidde van een reportage over het oeuvre van Sylvain V. in een Duits kunstmagazine. In hun onbehouwen poses hadden zijn figuren iets perfects en iets waardigs. Hun kleihoofden waren basale koppen geworden. De staande honden aan hun voeten waren 'gewarig'. Van zowel de mensen als de dieren ging een weten uit dat verder strekte en dieper reikte dan kennis. Iets prehistorisch. Er werd vooral gezwegen en gemurmeld, achter die moeizame eindstreep van de mond. Aan het atelier van de kunstenaar hing een opschrift met onder andere de volgende regels, aan een dichter ontleend: *'Ik steek mijn neus in de vier winden/Het is een geur die gij moet vinden'*.

Waarom had Sylvain anders een schrijver op zijn tocht meegenomen?

We verwelkomden onze eerste dronkenschap met opgerolde hemdsmouwen, onbeheerst gefluit, vals gezang, open ramen en een ontspannen elleboog naar buiten. Van wapperende haren was alleen bij mij nog sprake.

'Ruimt nu de baan alwaar wij gaan...'

'Onder de maan schuift...'

Rafaël, die nu aan het stuur zat, dirigeerde met zijn vrije rechterhand zijn eigen declamatie.

'Helemaal, Rafaël!'

'N-de, n-de.'

'Het bootje kantelt!'

'Uitkijken!'

'In de lange rivier met palingen!'

'Uitkijken, zei ik!'

Het moederschip belandde even in de berm. Met naargeestig gedruis en geruis maaide de voorstevens onbedoeld wat hoog-stengelige grassen en planten weg. De walmen van dit onverwachte manoeuvre woeien de auto binnen. Ik niesde tweemaal knoerthard. Net voor – alweer – een oude stenen mijlpaal kreeg kapitein Rafaël zijn vehikel weer op de weg.

'Dat was op het nippertje.'

'Pff...'

'De RAF is een aas!'

Stardate 07.31-15:01 GMT bleef het nog even dertig seconden doodstil in de buik van het moederschip. We moesten nog even bekomen van de uitschuiver. Ten jare 1987 was er gelukkig nog niet zoveel verkeersblauw op straat. We zondigden immers permanent.

'Onder de maan schuift de lange...'

De dichter Arnold in W. sprak een soortement Tweedehands Algemeen Geschaafd Nederlands. Zijn g's-naar-beneden wentelde hij halfzacht schrapend in de

boerenboter; zijn h's-naar-omhoog blies hij rochelend als een koffiezetapparaat na vervaldatum aan. Hij aapte bijwijken ook het Onvlaamse Nederlands na. In zijn gedichten heerste nogal wat gezwollen adjectiviteit, die haaks stond op het schriële lijfje van deze verzensmeder.

Maar de beeldhouwer Sylvain hield van het woord, zei hij. En de ambtenaar Rafaël kende Melopee vanbuiten. En beiden koesterden een zoet geheim met een bittere nasmaak: de dichter hield van een glas. Dus togen we naar de gerenoveerde pastorie te W., waar de bevriende poëet Arnold woonachtig was. Voorheen was hij bibliothecaris geweest, thans stond hij geboekstaafd als gesubsidieerd kunstenfestivalorganisator. Poëet was geen echt beroep in Laag-Vlaanderen. Al beweerden sommigen van wel.

De vrouw van Arnold begroette ons verrast en hartelijk. Het was Beatrijs. Graag Beatrijs. Niet Bea.

Het was mijn tweede heiligenbeeldje die dag. Na de gewatteerde gade van de goudsmid maakte ik nu kennis met een blondgeweeste zielzuivere dichterseega. Ik verklaarde haar terstond heilig, gegeven het feit dat ze het kon opbrengen met een poëet in een pastorie te gaan hokken.

Waarschijnlijk had de dichter Arnold ons al door een van zijn vele pastorieramen aan zien komen. Ook ons halfdronken kabaal en de dichtslaande autoportieren moeten zijn aandacht getrokken hebben. Toen we binnengeleid werden door Vrouwe Beatrijs, zat hij immers ingetogen en geconcentreerd in een lijvige bundel Franse poëzie te lezen. Met een te late ruk van zijn belezen hoofd keek hij op. Zijn begroeting getuigde niet van echte verrassing, hoezeer hij ook zijn best deed. Toch veerde hij uiteindelijk uitgesteld enthousiast overeind.

Arnold was een klein schriel mannetje dat bij voorleesbeurten netjes zijn bundeltje gedichten open gespreid omhooghield, zodat de voorste rijen het embleem van de uitgeverij op het boekenrugje konden zien, want hij 'zat binnen' bij een 'grote' Nederlandse uitgeverij. Wat eigenlijk betekende dat er 58 exemplaren meer van zijn bundeltje gedrukt werden dan bij een kleinere uitgeverij. Arnold kwam gewoonlijk net iets te laat op letterkundige afspraken, waarna hij zich met een ernstig gezicht naar voren wurmde. Hij had altijd al poëzie met wat drank gemixt. Gematigd. Regelmaat.

'Wat willen jullie drinken?' betrof dan ook zijn allereerste mededeling.

'Dat is een stafrijm, Arnold.'

'Hi hi! Nee, serieus: wat willen jullie... '

'Ook genoemd: een alliteratie. Zoals in de Koperen Ketel.'

'Ja, of de Klaterende Koffiekan.'

'Niet overdrijven hé.'

'Arnold: je kent Marc ook?'

'Maar ja!' deed Arnold. Hij legde dat niet verder uit. Maar kennen deed hij me natuurlijk. Ik had in een verder verleden wel eens een recensie over een van zijn bundels gepleegd, met gemengde gevoelens, toen ik nog diverse vadermoorden voor de boeg had.

'Dag,' knikte ik. 'Mooi huis.'

Ik kon me niet van de indruk ontdoen dat er nog een pastoorsreuk hing. Er lagen een dertigtal boeken horizontaal op elkaar gestapeld onder de salontafel. Te symmetrisch om waar te zijn.

'Hommel,' zei Rafaël. 'Dit is toch dé streek van het Hommelbier hé? Kweken ze hier geen Hommel?'

‘Hommeles!’

‘Vier Hommel!’ kraste Arnold half bevelend. Het klonk als ‘fier chommel’.

‘Vier maar?’ interpelleerde Beatrijs voluit.

‘Eh...’

‘Kijk: er zijn plotseling geen woorden voor de dichter,’ zei ze. Ik verklaarde Bea met een nog heiliger.

‘Arnold: we komen al van ver, we gaan nog ver, en we hebben dorst,’ oreerde Sylvain. ‘Hommel is goed. Hop! Hop!’

‘Kijk jij, Trijs, voor...’

‘Ja ja.’

‘Wat ligt er daar allemaal onder je tafel, Arnold?’ wees Sylvain met voorbedachten rade.

‘O, de grootste dichters.’

Dat klonk als ‘chrootste diechters’, een soort Onvlaams dat in grote metropolen werd gesproken.

‘Maar ze liggen allemaal plat. Op elkaar.’

‘Ha ja...’

‘En hoe is het met jouw gedichten? Liggen die er ook bij?’

Arnold kuchte geheimzinnig.

‘Ziek?’

‘Nee, nee.’

‘Wel?’

‘Onder de maan...’

‘Hou op, Rafaël. We zijn te gast bij een echte dichter. En grote dichters. Onder tafel.’ Trijs kwam eraan met vijf Hommelbieren.

‘Ah, je drinkt mee.’

‘Voor een keer dat je opduikt, Sylvain.’

Ze pootte de kelken op de salontafel neer. Arnold kuchte nu weer, uitdrukkelijk.

Daarna verkondigde hij, plechtig als een prekende priester, in dat tweedehandse geschaafde taaltje van hem: ‘Ik... heb... vannacht... een... gedicht... geschreven.’

‘O?’ deed de zielzuivere verwonderd. Ze schonk de Hommelbieren in. ‘Daar heb ik niks van gemerkt.’

‘Had je de nachtploeg, Arnold?’

‘Ha ha!’

‘Het liep al tegen de ochtend, eigenlijk.’

‘Ah. Zo. Het krieken. Declameer het maar eens, dichter,’ commandeerde Sylvain.

We hieven onze glazen, tikten en namen een slok. De Picon, de ribbetjes, de ham, het streekbier, de cognacjes en het halve lauwe bier hadden ons dorstig gemaakt. We zonken terug in de pastorale kussens, terwijl de schriële verzenmaker voorover boog.

‘Komaan, dichter.’

‘Vooruit dan,’ zei Arnold, een heel klein beetje tegen zijn zin, maar bovenal in blijde verwachting. Uit zijn borstzak haalde hij langzaam een netjes opgevouwen blad papier. Daarop ontvouwde zich in regelmatig schoonschrift een tekst die het uitzicht had van een gedicht. We keken gebiologeerd toe.

‘Lezen?’

‘Lezen.’

Het onvermijdelijke brilletje kwam tevoorschijn.

‘Ik lees het gewoon voor hé.’

‘Ja ja.’

'Je moet het niet uitbeelden. Lees nu maar.'
'Het heeft nog geen titel.'
'Dat is ook geen probleem.'
'Die komt altijd achteraf.'
'Ja ja.'

*Dat zij de oude nachten
weet om te spinnen
- katten vluchten krols -,
bedenkster van mistboom
en behoedster van schroom.
Uit deze klamme lakens waden wij
het helle daglicht tegemoet,
wijl de zon gloedvol met losgeld gooit.
In lauwe nachten vindt zij
weer het maanlicht kostbaarder.
Daarom hou ik een geheim handvol
zachtgroene hoop klaar.*

Even bleef het stil.

Bea staaarde naar de beemden en landerijen die zich achter de ruime ramen uitstrekten. Frankrijk lag hier op een steenworp.

'Het rijmt niet hé.'

'Nee.'

'Maar wat hebben jullie uitgespookt vannacht, Beatrijs?' opperde Rafaël dan.

'Hi hi.'

Weer bleef het even stil.

Er werd gewacht op een reactie van de grote beeldhouwer die zo van het woord hield.

'Maar... ' zei Sylvain eindelijk. 'Maar... '

'Ja... ?'

Sylvain verhief zijn stem wat: 'Maar waar zit verdomme het sociale aspect??'

Arnold keek hem verbouwereerd aan. Zijn brillenglazen flikkerden in het zonlicht.

'Eh?'

'Je hebt me goed gehoord.'

'God... ver... dommel!' deed schriële Arnold. Met gespeelde woede kneedde hij terstond het blad tot een prop, stond op, opende de klep van de sierkachel en mikte het onsociale gedicht erin.

'Daar!'

'Allemaal goed en wel,' mompelde Sylvain.

'Wat nu weer?'

'N-de, n-de.'

Ikzelf tuurde naar de parketvloer. Zijkijkend merkte ik hoe Beatrijs tot driemaal toe van haar bier nipte.

'N-de, n-de. Onder de maan... '

'Nog iets?' drong de dichter aan.

'Die kachel brandt verdomme niet!' zei Sylvain.

Toen konden we weer lachen. Bevrijd grepen we naar ons glas. De dichter zonk met een groene glimlach achterover in de kussens. Maar geen van de vijf huidige

drinkgezellen vertrouwde nu nog de ander. Een sfeertje een pastorie waardig. Sylvain combineerde het talent van inspirator, aanstoker, kunstenaar, sit-downcomedian, en klootzak. Dat alles tegelijk. Ik hoopte echt dat hij nu zijn keel niet zou schrappen teneinde een kwak van zijn speeksel op de parketvloer af te vuren.

‘We zijn vandaag al in een ontwijde kerk geweest,’ merkte Sylvain op. ‘En nu zitten we in een pastorie met grote dichters die platliggen en een gedicht in een kachel die niet brandt. In volle zomer.’

‘Wat gaan we daar aan doen?’ vulde Rafaël als op bevel aan.

Die twee kenden elkaar door en door. Twee handen op één buik. Ze mochten op elkaars kop kletsen.

‘Hop!’ deed Sylvain. Hij liet zijn hand halfzacht op de bleke dij van Beatrijs vallen, die naast hem zat.

‘Vannacht...’ begon hij.

‘Nog een Hommel, Sylvain?’ onderbrak ze strategisch.

‘Voor een keer dat we opduiken, Bea... Trijs...’

‘Iedereen nog een Hommeltje? Hopla!’

Iedereen knikte. Beatrijs sprong op.

‘Vrienden...’ zei Arnold. Maar daar bleef hij steken.

‘Vrienden...’ herhaalde hij. ‘Wees welkom. Op... op de beelden... beeldschone beelden... op de aarde... de klei... op het woord!’

Hij hief zijn leeg glas.

‘Proost, poëet!’

‘Marc: iets op stapel staan?’

Arnold had mij plotseling uitverkoren als aanspreekpunt. De dichter wendde zich tot mij, minor poet bij een uitgeverij die aan de beademingsapparatuur van Vadertje Staat lag. Ik haatte die uitdrukking als de ziekte. ‘Ik heb iets op stapel staan’ was de openingszin van de luiaards en de modieuze minimalisten die een orgasme veinsden van het wit rond een zuinig gedicht op een vel papier en de mond vol hadden over ‘schrappen’, huilebalkend op kringlooppapier.

‘Eh... nee... Er zit niets beduidends in de oven.’

‘Niets in de pipeline hé...’

Nog zo’n voltreffer.

‘Nee.’

‘Je schrijft toch, hé?’

‘Ja, ik schrijf.’

Met deze heilige bekentenis volstond ik. Ik voelde een instinctmatige afkeer voor dat slijmjurkje dat in zo’n pastoraal pandje woonde. Zijn dweperigheid en onderdanigheid ten opzichte van Sylvain – zelfs bij de niet-aangebrande kachelscène – was stuitend. ‘Groot-groter-grootst. Wie is er de grootste dichter?’ opperde Sylvain, duidelijk met de bedoeling olie op het vuur te gieten.

‘Onder de maan schuift de rivier...’ dirigeerde Rafaël.

‘Je hebt ‘lange’ vergeten!’

‘On-de, on-der, n-de, n-de.’

‘Tja,’ zei de letterkundige Arnold weifelend. De verse Hommels rukten aan.

‘Mag het in hetzelfde glas?’

‘Zeker dat, Bea.’

‘Trijs, Beatrijs.’

‘Trijs, Beatrijs. Wie is de grootste...’ Sylvain, reeds aardig beschonken, hield het vol.

‘De lat is voor iedereen even hoog... laag... De lat ligt plat... Kijk naar al die grote

dichters hier onder de tafel... Horizontaal... Ze liggen onder tafel.’
Arnold werd niet meer geacht te antwoorden op de vraag.

Ik was op weg met twee kloothommels.

Laat middaglicht doorstraalde de pastorie en deed onze kelken hoppeluk goudkleurig oplichten. Om de haverklap werd de sanitaire afdeling bezocht. Toen dribbelde plotseling een middelgrote flubberige hond binnen.

‘En dat is Abel. Abel: zit!’

‘Ah!’ deed Sylvain. ‘De huishond!’

‘We hebben hem nog niet lang. Hij moet hier nog wennen. Vooral buiten...’

Zowel Sylvain als Rafaël kwamen overeind om het dier een stevige aai te geven.

Hierbij werd een glas omgestoten; er vormde zich een eilandje hobbier over de eerste verdieping vlak boven de slapende dichters. Het eilandje breidde zich al snel uit tot een rustend exemplaar van Vlaanderens kwaliteitskrant.

‘O, verdomme.’

‘t Is niks.’

‘Hier, Abel!’

‘Niet erg.’

‘Er was niet veel meer in.’

‘Abel!’

‘Ik breng een nieuwe.’

‘Heb je een vod?’

‘Abel! Abel!’

Blijkbaar was de tuin voor de trouwe viervoeter Abel alsnog volstrekt verboden terrein. Door de consternatie rond het Hommelglas waren enkele deuren open blijven staan. Abel was plotseling foetsie. Dat betrof zo te zien een onrustwekkende verdwijning. Arnold en Beatrijs sprongen ijlings op.

‘De keukendeuren!’

Dat klonk als: ‘Te wapen!’

‘Hij zal weglopen!’

‘De veranda!’

‘Verdorie!’

Ze haastten zich naar buiten.

‘Kom,’ gebod Sylvain, terwijl de pret in zijn varkensoogjes oplom.

We namen nog een haastslok en doken gezamenlijk een tuin in die we nog nooit hadden gezien.

Orale poëzie in de lusttuinen van de dichter Arnold – het leek meer op menselijk geflaf, in alle toonaarden.

‘Abel!’

‘Abel!’

‘Abel!’

Hoe meer zijn naam gescandeerd werd, hoe definitiever het beest leek te verdwijnen. De warmte van de laatste julidag was al ouder aan het worden en werd hitte en gloed. We liepen wat dooreen in een denkbeeldige doolhof die het ontsnapte hondenbeest Abel achtergelaten had. *Het is een geur die gij moet vinden...* Sylvain en Rafaël zegen zwetend neer in gestreepte tuinstoelen. Ikzelf duwde her en der nog wat struiken opzij, al had ik niet het flauwste benul van hoe ik de voortvluchtige in het nauw zou drijven of – godbetere het – vast zou pakken. Beatrijs trok weer naar

binnen, vermoedelijk om de Hommelsporen op de salontafel te behandelen. Arnold kwam wapperend met zijn armpjes uit een bosschage tevoorschijn.

‘Hij is het hier nog niet gewend. Hij mocht niet buiten. Verdorie toch...’

‘Zit hier een gedicht in, Arnold?’

‘N-de, n-de.’

‘Noem hem maar Kaïn, de vluchteling.’

‘Hij zal straks wel ka-jieten als ik hem vind!’

Zo eindigde onze pastorale visite in de latere namiddag aan de bekende dichter A. in W. een beetje in mineur. We trokken zelfs niet eens meer naar binnen om de resten van onze hophommels te degusteren. We beschreven een omtrekkende beweging om het huis heen en reden kermend, blaffend, kajietend en keffend het stille grensdorp weer uit. Mensen die op beelden van Sylvain geleken, keken ons afkeurend na. ‘Honger,’ deelde Rafaël mee. Hij trok de hemelsblauwe zakdoek weg die hij om zijn schedel had geknoopt. ‘En uitgedroogd. Ge-de-hy-dra-teerd.’

Hij had ook een zoon die onlangs dokter geworden was.

‘Hap straks een stuk uit de maan. De maan is van kaas gemaakt.’

‘En de rivier van bier...’

‘Papier hier – voor de dichter schier.’

Het moederschip – met mezelf aan het roer – vulde zich tot de nok met gelul.

‘De dichter kreeg het warm.’

‘De dichter kreeg het op de heupen.’

‘Trijs op de heupen.’

‘Bea bestierf het bij-na.’

‘Waar men gaat langs Vlaamsche wegen...’

‘... komt men de grootste dichters tegen.’

‘Ruimt nu de baan alwaar wij gaan...’

‘Ik... heb... vannacht... in... mijn... bed... geplast...’

De pret kon niet op; de oude heren bleven er bijna in. Ze troonden nu naast elkaar op de achterbank en voerden om de haverklap met hun vlakke hand aanvallen uit op elkaars schedeldak, de achterbaksels. Bijwijlen hoorde ik een stevig PLETS, maar ik had ondertussen ook alle moeite van de wereld om ons vehikel tussen de toegestane lijnen te houden.

‘We moeten binnenkort eens water drinken,’ verordende ik stoutmoedig.

‘Volg de neus van de auto, en gij zult water vinden!’

‘... de lange rivier ...’

‘Paul Van Wieookweer?’

‘Paul is gedehydrateerd.’

‘Maar hij was de grootste!’

‘Niet die schijtlijster van een Gezelle.’

‘Hela manneke!’

‘Ik wil gezwellig zwelgen in puur water... als een schrijverken.’

‘Jongens toch!’

‘Ik moet pissen.’

‘Ik ook.’

‘In Flanders Fields.’

‘Ik volg die neus... maar waarheen?’

‘Ik... heb... vannacht... een... scheet... gelaten...’

De heren hadden de grootste lol terwijl het moederschip naar veearts P. in het dorp S. dieselde.

Ik was op weg met twee onnozelaars.

Sylvains bekommernis om de dieren was bekend. Hij slachtte ze met liefde en maakte er paté van. Vele kunstminnende vernissagebezoekers kenden zijn honden uit keramiek. Er liep een geit te mekkeren in een weitje vlak bij zijn atelier. Hij was een dusdanig liefhebber van foie gras dat hij er zelfs eigenhandig Moeder De Gans voor zou vermoorden. Over hoenderen sprak hij in termen van coq au vin en vol-au-vent.

Hij gaf me aanwijzingen om tot bij zijn vriend de veearts te geraken. Die waren niet echt helder, zodat we een halfuur lang overbodige kilometers aflegden. 'Vicieus, we zijn vicieus bezig,' constateerde Rafaël-van-de-lange-rivier. Een mep legde hem het zwijgen op. Bovendien was het dorp S. bijna hermetisch afgesloten door wegenwerken, ten prooi aan de logica van Vlaamse verkeersleiders-ter-gronde. De gehuchten in deze lage streek lagen ook heel ver uiteen. Maar de weidsheid van de landschappen hield ook een stukje beloning in zich. Herhaaldelijk slaakten mijn medepassagiers bewonderende kreten. Af en toe bereikte mij van op de achterbank een welgekozen bijvoeglijk naamwoord.

'Schitterend!'

'Indrukwekkend!'

'Ongezien!'

Omstreeks valavond stegen we eindelijk bij de veearts af. Pierre kwam al onmiddellijk zelf het erfje van zijn gekalefaterde boerderij op gedribbeld, gevolgd door twee ongeïnteresseerde katten.

'Hoog bezoek! De drie koningen! In eigen persoon!'

'Pierre,' constateerde Sylvain droog.

Daarna vlogen ze elkaar net niet wurgend in de armen. Na deze worsteling werden we aan elkaar voorgesteld.

Even later zaten we in een koele voorkamer rond een fles champagne geschaard. Er moest met schuim gevierd worden dat wij er waren. Bovendien, en dat tot ons groot genoegen, bevond zich Els in ons gezelschap, de adembenemende metgezellin van de beestengenezers. We hadden het over een collega van Pierre, over hormonen, over paardendoping en over de gevangenis in I., hier niet ver vandaan, waar er elke donderdagmiddag koeientong op het menu stond. Vandaar de bekende uitdrukking hier te lande in deze lage streken: 'Hij is koeientong gaan eten in I.'

Het avondzonlicht tuimelde door een raam pardoes op de gekruiste billen van Els, die daardoor nog bruiner leken dan daarnet.

'Hoe lang kan een paardenlul zijn?' hoorde ik Sylvain vlak naast mij mompelen. Even had ik er weer spijt van dat ik mee op tocht was met deze klootzak.

Na de eerste dronk volgde weer wat schedelgeklets tussen Rafaël en Sylvain. Ze spaarden elkaar niet en gingen tot op het randje. Even meende ik Rafaël kort te zien wenen, nadat een plets te hard was aangekomen. Het kon ook een uitbarstinkje van champagnevreugde zijn.

'Dus jullie zijn... op tocht... zomaar,' zei Pierre voor de derde keer.

'Een queeste,' knikte Rafaël. 'We moeten en we zullen het vinden. Morgen wordt het augustus. Een kantelmoment, dat is wat we beleven.'

Sylvain rochelde en mikte een kwakje speeksel op de houten vloer. Niemand protesteerde. Maar de ogen van Els spraken boekdelen. Het was eruit voor hij het had kunnen beletten. En het was geen zicht. Hij zette er zijn voet op. Zijn Italiaanse rechtschoen. Weg imago van sexy vijfenzestiger met het kransje aaibare krullen als een kroontje om het hoofd en het lichaam als een kathedraal.

Els ontvouwde haar goddelijke benen en vuurde een dodelijke oneliner af:

‘Haal ik een dweil?’

Er viel een eeuwige seconde benarde stilte.

‘En... waarheen gaat de reis hierna?’ informeerde Pierre dan vrolijk.

‘O...’ deed Sylvain. ‘Mm... in B. moeten we afstappen om patrijs te eten in het restaurantje van Lucien. Of nee, het is het seizoen niet. Ze schieten nog niet. Duif mischien. Iets dat vliegt. Duif is kloek. En we moeten zeker nog Daisy opzoeken.’

‘Daisy?’

‘De dochter van de moeder van... De coiffeuse die... Verdorie... Eh... Mijn vrouw is geboortig van...’

‘Geboortig?’ papegaaide Els scherp. ‘Zeggen ze dat?’

‘Ik zeg dat. Nu. Geboortig.’

‘Oké.’

‘Mijn vrouw is... geboortig van hier in de streek. Haar coiffeuse is... was... de moeder van Daisy. Dus: Daisy is de dochter...’

‘... van haar moeder,’ besloot Rafaël. ‘N-de, n-de.’

Dat kwam hem andermaal op een schedelaanval te staan.

Het Daisy-epos liep vast. We begonnen door elkaar te praten. Els haalde met tegenzin nog een fles champagne; tegen vier mannen moest ze het onderspit delven. Ik keek naar een hoek van de kamer, eerder een zaal, waar in een reusachtig cognacglas een bleke onderwaterkikker rond peddelde. Het dier had afschuwelijke klauwen en wou er per se uit. Waarschijnlijk was het waanzinnig geworden in zijn gevangenis van glas. Gelukkig lag deze biotoop niet in het schootsveld van Sylvain.

‘Je mag met ons meegaan,’ hoorde ik Sylvain tegen Pierre zeggen, maar ik zag onmiddellijk daarna Els zeer beslist van nee schudden, terwijl ze de verse fles op tafel zette.

‘Geen dode duif voor mij,’ zei ze tegen niemand. ‘Wie wringt dat ding hier open zonder te morsen?’

Van de vier mannen die naar ‘het ding’ grepen, won Rafaël. Hij had de eer te ploppen.

Het bezoek aan de veearts verliep warrig. Sylvain leek de draad kwijt te zijn. Rafaël had zich ter hoogte van zijn schedel verdedigend opgesteld. Iedereen zei wat en niemand luisterde en iedereen luisterde naar niemand die niets speciaals te melden had. Gebabbel. We hadden wellicht al de paardenbril van onze tweede of derde dronkenschap op.

‘We moeten eens afspreken om deze winter te gaan eten,’ stelde Pierre voor.

Zonder dat de anderen het merkten, trok Els een vies gezicht naar mij. We hadden een tijdelijk verbond. Er zou des winters niet samen gegeten worden door dit gezelschap.

‘We zullen bellen.’

Met een groter cliché kon Sylvain geen afscheid nemen. Als een slak had hij ook sporen achtergelaten.

Drie, vier veldslagjes later troffen we onszelf aan in De Koekoek, het restaurantje van Lucien op het platteland rond het comateuze dorp B. We zouden nu eens 'echt' eten. Het eethuis, omkranst met bosschages, lag zo afgelegen dat je zelfs nergens in de omtrek een kerktoeren kon ontwaren.

Op dit vroege avonduur zat er alleen een bejaard koppel met een aperitief in smalle hoge glaasjes en een wachtbordje hapjes stug tegenover elkaar te zwijgen. Vermoedelijk waren ze gestoord en boos om onze luidruchtige inval. Maar ze konden ook opgelucht zijn en van de gelegenheid gebruikmaken om aan hun bouwvallig huwelijk te werken, dacht ik zo. De begroeting verliep wederom hartelijk. Lucien geselde zichzelf uit pure vreugde als een flagellant herhaaldelijk met zijn keukenhanddoek op zijn rug. Helaas had hij geen duiven in de aanbieding. Bij een fles Zuid-Afrikaanse rode wijn met de eigenaardige naam 'Remhoogte' bespraken we met hem en zijn vrouw en chef-kokkin Maddy wat we zouden eten. We kwamen uit op foie gras gevolgd door iets van het lam. Had Lucien lam? Hij had lam. Ook des zomers. Lam was altijd goed.

'Jullie theewater staat precies al behoorlijk hoog,' constateerde Maddy. 'Een flinke hap zal deugd doen.'

Het zwijgzame koppel begluurde ons steeds, wellicht ontevreden met de uitgebreide aandacht die ons te beurt viel. Even schraapte een van hun stoelen met de poten over de vloer.

'Godverdomme, Lucien,' riep Sylvain halffluid, 'mogen er hier scheten gelaten worden in De Koekoek?'

Verbolgen staarden de oude gasten weer in hun wachtbordje. We waren geen partij voor hen.

'Maar Sylvain toch!' antwoordde Lucien, hard genoeg opdat iedereen het zou horen. 'Sorry mensen: een grote kunstenaar, maar hij meent het niet. Een vergissing.'

En dan vervolgde hij, fluisterend voorovergebogen: 'Dat daar is een oud-burgemeester van P., de stad waarmee ons B. gefusioneerd is. Met zijn vrouw. Een liberaal met veel poen.'

'Remhoogte, Sylvain,' zei Rafaël, terwijl hij zijn glas hief. Ze tikten hard.

'Het is beslist, heren?' vroeg Maddy. 'Driemaal foie gras, driemaal de koteletjes van het lam?'

We knikten. Maddy verdween naar de fornuizen en Lucien hield zich bezig achter de toog. Onderweg daarnaartoe vezelde hij nog vlug wat tegen de oud-burgemeester en diens vrouw. Ze knikten vaag en gluurden nog één keer afkeurend in de richting van onze tafel.

'Als ik ze teken, dan zal het alleen hun ruggen zijn,' zei Sylvain. Hij had de gewoonte om op servetten te schetsen bij zijn tochten doorheen de horecasector. 'Ze kunnen mijn rug op.'

'Ga je ze tekenen?'

'Geen denken aan.'

'Misschien hadden we ribbetjes als voorgerecht moeten nemen,' opperde Rafaël.

'We hebben die nog niet gehad vandaag.'

Even zwegen we, verwonderd over die uitspraak, zijn gezicht op sporen van humor onderzoekend, nieuwsgierig naar verdere uitleg, die misschien op een gigantische mop uit zou draaien. Er volgde echter niets meer. Rafaël was een beetje het noorden kwijt.

'Meen je dat nu?' vroeg ik, toen een volle halve minuut verstreken was. Hij antwoordde niet, maar volgde met zijn bolle blikken twee houten planken met op elk een piano ribbetjes die Maddy voor zich uit torste richting oud-burgemeester.

'Aha,' deed ik.
'Ribben, Raf, De Konijnenweide,' zei Sylvain.
'Ja.'
'Von Ribben Raf.'
'Ha ha.'
'Op welke hoogte precies moeten we nu remmen?'
'De hoogte van het theewater misschien?'
'Ik pas.'
'Ik pis.'
'N-de, n-de.'
'Nee: ik moet echt plassen.'

Ik was op weg met twee zeikerds.

Het werd wat drukker in De Koekoek, zodat we niet langer naar believen onze duivels konden ontbinden. Ons territorium werd kleiner. Het stoelpotengeschraap klonk vaker en harder. We werkten de foie gras en de lamskoteletjes naar binnen met een tweede fles Remhoogte als glijmiddel. De zon was inmiddels dieper achter de boschages gezakt. De Koekoek kreeg nu meer het aanschijn van een café. Aan de toog zaten twee mannen en een vrouw te drinken. Af en toe zeilden hun blikken naar ons tafeltje. Het leken goede bekenden van Lucien te zijn. Ze hadden natuurlijk Sylvain al getaxeerd.

'Meneer de artiest,' groette er plotseling één. 'Welkom in B.'
Het klonk niet kwaad bedoeld. De man kon ook zo weer uit het atelier van Sylvain ontsnapt zijn. De meetkunde van zijn hoofd was opmerkelijk. De artiest groette gul terug, gevolgd door het bevel: 'Lucien, zes jenevers. Drie hier, drie op de toog!'
De vrouw draaide zich nu ook half op haar barkruk om:
'Jij bent de beste bakker van het land!'
'Merci madame,' sprak Der Mensch aus Erde geformt.

Even later verboederden we aan de toog, terwijl het nog enkele uren 31 juli zou zijn. Bij het plassen hielden we alle drie al meer naar voren, omdat ons middelpunt door de Remhoogte verplaatst was, of omdat de zwaartekracht door de jenever heviger was geworden. Ons voorhoofd tegen de wand stutte ons vege lijf.

'Mais tirez donc!' brulde Sylvain op een gegeven ogenblik, staand voor de pisgeul. Rafaël leunde ondertussen schuin hellend met zijn voorhoofd tegen de koele tegels van de sanitaire muur, terwijl zich ter hoogte van zijn onderste gelederen wild geklatter voordeed. Een bevrijding.

'We moeten naar huis, maar de avond is nog jong.'
'De stad ligt aan onze voeten.'
'Moeder de vrouw ook.'
'Laat die maar liggen.'
'Ik zou nog een hele koekoek op kunnen.'
'Toch geen Mechelse? Die zijn al zo groot als... als een emoe.'
'Vier letters, horizontaal, soort struisvogel.'
'Vergeet niet: we hebben nog gladde alen in de koffer.'
'Ha ha!'
'Godver! Dat is ook nog waar!'
'Die zullen nu ongeveer gekookt zijn.'
'Gelukkig is het maar jenever: de klikjes en klakjes zijn klein.'

‘Klein bier, ja.’

‘Ja, en de remtijd is korter, ha ha ha.’

‘N-de, n-de. Voila.’ Tevreden schudde Rafaël zijn onzichtbare lulletje af.

‘Gelukzak.’

‘Bukken helpt niet.’

Getater en geklater.

Lucien en Maddy leidden ons omstreeks kwart voor elf met zachte aandrang gevan-
kelijk naar buiten. We waren de laatste klanten.

Ik was op weg in de droomkoets met twee beren en enkele kilo’s paling in de koffer. Ergens wachtte een jonkvrouw met prachtige haren in een kasteeltoren. De wegen maakten echter vele bochten. Het bleef maar duren, terwijl de duisternis al het donkerblauw van de nacht had aangenomen. We verdwaalden nog maar eens een keer, in het helledonker van het platteland.

‘Ik ruik de stal al,’ zei Sylvain plotseling. ‘Daar is het.’

Coiffeuse Daisy woonde alleen, boven haar kapsalon, getiteld Haar Zaak. Het was een twee verdiepingen hoog vrijstaand huis aan de rand van het provinciestedje P. Een kiezelsteentjesparking mocht niet ontbreken, versierd met een fietsenrek. Voorheen was Daisy’s moeder de kapster geweest van Sylvains vrouw, die hier geboren was en haar jeugd doorbracht, tot ze in de netten van de kunstenaar gevangen werd, en verhuisde.

‘Nu moeten ze haar haar wat secuurder over haar hoofd verdelen,’ deelde hij mee.

‘Haar huidige coiffeuse komt aan huis bij ons. Daisy hier woont te ver. Ze zal blij zijn.’

We snapten ongeveer wat hij bedoelde en stapten uit op de parkeerplaats voor Haar Zaak. Weer knerpte de steensnieuw onder onze zolen. Rafaël waterde prompt vlak naast het moederschap. Het betrof blijkbaar een spoedeisende operatie. Op dat ogenblik sloeg ergens boven op een van de verdiepingen een hondje aan. De salon en het hele huis waren echter al in diepe slaapduisternis gehuld. Sylvain duwde met zijn duim op de knop waar PRIVE op stond. Het gekef bleef aanhouden, maar er verscheen geen licht in de duisternis.

‘Duw nog eens, Sylvain.’

Aldus gebeurde.

Weer niets.

‘Als ze niet gauw... ‘

Plotseling werd op de eerste verdieping een venster driftig opengegooid, zodat er schilfers witte verf naar beneden dwarrelden, en zodat meteen ook dat gekef duidelijker hoorbaar werd. Een hoofd verrees, gestut door een stuk peignoir.

‘Wat is dat daar... Sylvain!!’ riep het hoofd, eerst kwaad, dan blij-verrast. Lichten floepten aan. Trappen werden genomen. Deuren werden ontgrendeld. Het werd Kerstmis midden in een warme zomernacht. Geesten van het verleden, het heden en de toekomst ontmoetten elkaar in donker en tegenlicht.

‘Sylvain! Jij hier! Op dat uur! Eh... kom erin. En wie is... ‘

Het keffertje dat wellicht mede onze komst verraden had, sprong wild tegen Sylvains benen op. Hij greep het zonder aarzelen vast en gooide het met een wijde boog de hall van het salon weer in. Het gleed nog vijf meter door en vluchtte dan ka-jietend weg.

‘Maar Sylvain toch!’

‘Stout, Sylvain, stout!’

‘Allez, kom erin.’

Het was ongelooflijk wat men allemaal van meneer de grote kunstenaar duldde, dacht ik.

‘Daisy, darling,’ deed Sylvain. Hij kneedde haar stevig. Als klei.

‘Au... au... niet zo... niet zo hard.’

‘Daisy...’

‘Ik lag al in bed. Kom erin. Wie zijn...’

‘Rafaël. Zonder haar. Marc. Voorlopig met haar. Goed volk.’

‘Nachtvolk,’ mompelde Rafaël.

‘Allez, kom er maar in.’

We volgden de wapperende peignoir, waarop blauwe rozen prijkten, de trappen op naar de privéruimte boven Haar Zaak.

Daisy was een mooie leeftijdsloze vrouw met twee ex-teelballentorsers en een huis-mormel dat soms naar de naam Snoopy luisterde als het zin had. Ze gordde haar peignoir wat secuurder om haar lijf, want Sylvain leek nog verder de kneepjes van zijn kneedkunde op haar toe te willen passen.

‘Ga zitten. Wat drinken jullie?’

‘Wat je maar hebt, Daisy.’

Sylvain plukte een appel uit een schaal fruit op tafel en beet erin.

‘Whisky? Bier? Wijntje?’

‘We hebben je zeker wakker gemaakt?’ vroeg Rafaël.

‘Ik sliep al bijna. Morgen heb ik vroege vogels. Een trouwerij.’

‘Ja, met hun pronkveren hé.’

‘Bier is goed,’ zei Sylvain. ‘Een gewone pint.’

‘Zijn er ongewone dan?’

‘Hm.’

‘Of wil je water?’

‘Dat is voor later.’

‘Het is al laat.’

‘Slapen is dood zijn.’

‘Jullie zijn wel nog laat op pad.’

‘We zijn verdwaald tussen de maïs en de hop.’

Daisy plukte enkele blikken bier uit de koelkast.

‘Geen glazen, Daisy.’

‘Dat zijn geen manieren. Hier!’

Daisy pootte drie geribbelde glazen op tafel neer.

‘Drink je niet mee, Daisy?’

‘Nee. Ik moet morgen...’

‘We drinken uit de blikken. We zijn op tocht. Ruw volk.’

‘Ha ha.’

Sylvain schoof de glazen in een triootje van zich af.

‘Klaar voor een kegelspelletje, Sylvain? Niet met die mooie glazen hé! Het zijn mijn geribbelde.’

Snoopy sloop als een geslagen hondje de kamer in. Daisy tilde het op en wikkelde het in een plooi van haar peignoir.

‘Smijt je graag met hondjes, Sylvain?’

‘Het heeft er geen zeer van. En vroeger hadden ze vleugels.’

‘Zeg jij.’

‘Wil je mijn haar doen?’

Sylvain harkte met tien vingers door de krans krullen achter op zijn hoofd.

‘Dat is hier wel op afspraak, hé.’

‘Maar wat je afknijpt, mag je houden.’

‘Nee nee, het is al veel te laat. Ik haal geen schaar meer uit. Allez: gezondheid, mannen.’

‘Santé.’

‘Hé Sylvain! Kijk! Teken mij zo eens!’

Rafaël nam op zijn beurt een hap uit de appel waar Sylvain in gebeten had. Een heilige communie. Daarna legde hij hem op zijn schedel. De appel tolde van zijn hoofd en hotsebotste een eind gek weg over de vloer.

‘Laat maar liggen.’

‘Nog niet gegeten vandaag?’

‘Toch wel: twee keer ribbetjes.’

‘Daisy: dans een keer voor ons,’ verzocht Sylvain.

‘Maar Sylvain toch!’

‘Vooruit.’

‘Ik dans niet naar jouw pijpen.’

‘Je moet mij niet pijpen. Alleen dansen.’

‘Je bent zot. En zat. Nietwaar, Marc?’

Ik knikte vaag glimlachend, beducht voor mijn schedel, vrezend voor een verdere escalatie in verband met het hondje, de appel en/of de vele porseleinen beeldjes die in groten getale de kamer bevolkten. Het leek alsof de grote beeldhouwer mijn gedachten geraden had. Ik zag zijn blikken plotseling over de beeldjes glijden. De ogen van de bekende beeldenaar vernauwden zich weer.

‘Olifant,’ flitste het waarschuwend door mijn hoofd. ‘Slurf.’

Hij wees met een korte knik naar een lezend mannetje en vrouwtje, allebei met een boekje op een bankje gezeten. Symmetrisch, gespiegeld, bijzonder breekbaar.

‘Aardige postuurtjes,’ zei Sylvain met zijn meest lijzige stem, terwijl hij opstond. ‘En ze zitten zo gezellig te lezen. Wat lezen ze? In wat voor boek?’

‘Sylvain: niet aankomen alstublieft! Ze zijn heel brekelijk!’

‘Mag ik alleen eens... ‘

‘Nee!’

‘Eén keer... ‘

‘Nee! Afblijven!’

‘Alleen als je danst voor ons.’

‘Maar allez... ‘

‘Ik zal je tekenen terwijl je danst.’

‘Hi hi.’

Het was bekend dat Sylvain in dronken buien tekeningen maakte op bizarre manieren: geblinddoekt, of met zijn vingertoppen gesopt in bier en as van sigaretten, of met servetten gedrenkt in rode wijn. Of hij zette iedereen op het verkeerde been met een gewaagde trompe-l’oeil: een pijp met brede steel en dubbele kop (‘om langer te kunnen roken’, mompelde hij dan) bleek omgekeerd een penis met bijbehorende ballen te verbeelden.

Daisy’s korte hi hi wees op aarzeling. Ze zette al haar schoothondje weer op de grond neer. Het keffertje piepte in de hoogste regionen van zijn bereik, bang voor een nieuwe parabolische vlucht.

‘Maar ik mag de tekening houden hé, Sylvain?’

‘Je mag die wel houden, maar ik heb liever dat je die peignoir niet aanhoudt.’

‘Met die mooie blauwe rozen... ?’

'Nee. Geen bloemen in mijn oeuvre.'

'Kunnen jullie daar tegen, mannen?'

'N-de, n-de.'

Ikzelf knikte weer vaag glimlachend.

Coiffeuse Daisy rees uit haar stoel en ontgordde de nachtpon. Een donkerpaars negligé kwam frontaal tevoorschijn.

'En nu nog papier,' verzocht Sylvain.

'O ja, papier. En potlood?'

'Een stompje is genoeg.'

Daisy rommelde in een lade, legde een DINA4 en een Ikea-potloodje voor de kunstenaar op tafel en stroopte verder haar peignoir uit.

'N-de, n-de.'

'Draag jij altijd twee dingen boven elkaar?' vroeg Sylvain, terwijl hij aan het puntje van het potloodstompje likte.

'Ik ben een laagjesmens. Moet er muziek zijn?'

Daisy duwde op een knop van de radio; er kwam nog wat nachtelijke jazz uit.

Rafaël geeuwde plotseling uitvoerig en luidruchtig.

'Staat het je niet aan wat je te zien krijgt misschien?'

'Ja: klep dicht, Von Ribben Raf! Het tocht hier.'

Sylvain tuurde ingespannen naar zijn model. Tot onze verbazing maakte hij geen enkele opmerking over vlees of botten. Hij murmelde of mompelde zelfs niet eens. Hij smakte alleen maar heel stilletjes met zijn lippen. Dit was menens.

'Wat moet ik doen?' vroeg Daisy dapper, haar peignoir over de leuning van een schommelstoel in de hoek mikkend. De blauwe rozen bleven er bewusteloos hangen. Ze had blijkbaar wat over voor een portret van Sylvain V.

Snoopy keek met treurige hondenoogjes omhoog naar zijn bevelhebster, vlak aan haar voeten. Hij kefte nog eenmaal kort en trok zich dan terug, beseffend dat dit even haar territoriumpje zou worden.

De donkerpaarse transparant-vlezige kapster zette nu de Vlaamse versie in van een soort buikdans: een heupwiegen waar je vanzelf zwanger van werd. Ze deed haar stinkende best om een exotisch sfeertje binnen te brengen in deze nachtelijke huiskamer. Maar de blauwe rozen die groggy de leunstoel ontsierden, oogden erotischer.

'Zal het gaan, Sylvain?'

'Dat stompje zal te kort zijn,' antwoordde de loeder, alweer likkend aan het uiteinde.

'Die jazz is te vlug,' oordeelde Rafaël.

Door het dansje van Daisy werd het duidelijk dat ze er omhuld door haar blauwe rozen op haar ochtendjas sexier had uitgezien. Ze had beter haar bovenste laagje aangehouden. Rafaël geeuwde andermaal wagenwijd. Sylvain manoeuvreerde driftig met zijn stompje over het blad, alsof zijn wiegend model er niet op wou. Ter hoogte van de navel wreef hij zo hard dat er een scheurtje ontstond.

'Navelbreukje,' mompelde Rafaël, die alweer aan het geeuwen sloeg.

Ik keek op de parse transparantie toe zonder noemenswaardige gewaarwordingen.

Wat ze toch al niet deden voor de bekende beeldhouwer Sylvain V., dacht ik andermaal. Er was zelfs een verhaal bekend van een vrouw die per se naast hem aan tafel wou zitten, ter gelegenheid van een etentje. Op zijn verzoek zat ze er gedurende de hele maaltijd geblinddoekt bij.

'Dat is goed zo, Daisy, doe maar,' spoorde de kunstenaar aan. 'Trek je van kleren maar niks aan.'

'Sylvain... !'

‘Pas op voor wiegendood, Daisy,’ zei Rafaël. Hij reikte naar de aangebeten appel op de grond en probeerde die weer op zijn schedel in balans te houden. Dat lukte nu wel drie seconden lang.

‘Kijk! Een kunstwerk!’

Sylvain maaide met zijn vrije hand in het rond, op zoek naar de schedel van Rafaël. Hij raakte daarbij onzacht diens neus. De tranen sprongen die in de ogen. Een stoel kletterde om.

‘Nu is het genoeg!’

Het moest er eens van komen. Maar het was een heel eigenaardige schermutseling, in slow motion. Eén van de twee was over de rooie gegaan, en er ontstond een vriendengevecht. Rafaël legde zijn zware ambtenaarsklauw op het blad en vernielde in één trage beweging de tekening. Sylvain hief nogmaals al net zo langzaam een hand om hem een plets op zijn schedel toe te dienen. Ze pareerden elkaar echter. Blikjes bier vielen om en besmeurden het blad helemaal. Daisy sloeg haar handen voor haar mond.

‘Syl! Raf! Syl! Raf!’ klonk het hol.

Er was gesnerp van schuivende stoelpoten.

‘Godverdomme. Rafaël... Wat doe je nu... Je overdrijft... Je over... ‘

‘Sylvain... Ik ben het beu... Stop ermee... We gaan naar huis... ‘

Even greep een schijngevecht tussen de twee lijvige schedel dragers plaats, een vertraagde opname van twee onhandige beren die te veel op hadden, de één halfzittend de ander half opspringend en haperend tussen neergemaaide stoelpoten. De drank had hun bewegingen gedeeltelijk verlamd. Ze boksten vooral in de lucht, beducht voor zware verwondingen, zo leek het. Ze waren elkaar vooral aan het afweren, al leek Rafaël toch tot de aanval bereid.

‘Mannen!’ riep Daisy. Ze greep naar haar peignoir en omhulde er zich ijlings mee. Ergens sloeg het keffertje Snoopy weer aan.

‘Mannen toch!’

‘Nu is het genoeg!’ herhaalde Rafaël. ‘Doe je kleren maar weer aan, Daisy.’

‘Maar ik heb al weer mijn... ‘

Hij keek even perplex naar de gedaanteverandering.

‘Ah ja... ‘

‘We gaan naar huis... ‘

‘Die tekening is nu wel... ‘

Sylvain gromde, maakte er een kletsnatte bierprop van en gooide die tussen de appels, peren en bananen in de fruitschaal. Er school alweer pret in zijn varkensoogjes. Bij Rafaël detecteerde ik alleen treurnis. En vermoedheid. De hele tijd was ikzelf blijven zitten. Ik had het zien aankomen. Wat had ik overigens kunnen doen? Geplet worden tussen twee beren met wie ik de hele dag broodjes ging smeren?

‘Is er iemand gewond?’ vroeg Daisy. ‘Wil er iemand water?’

‘Je moet er niet op letten,’ zei Sylvain.

‘Nee,’ bevestigde Rafaël.

‘Allez Daisy, geen tekening hé,’ groette ik.

‘Alleen een abstracte,’ deed ze pruilend.

We dropen af als geslagen honden, al was ik dat van Sylvain niet zo zeker. De lichten boven Haar Zaak gingen al uit nog voor de koplampen van ons moederschap over de kiezelparking zwiepten.

Ik was op de terugweg met twee boezemvijanden.

Hoewel Sylvain duidelijk nog plannen had, stevende het moederschap op de thuisbasis af. Rafaël zat immers aan het stuur. Een tijdlang was er alleen gegrom en gekuch. Op de achterbank heerste een dreigende stilte, onderbroken door het geklik van een aansteker. Het achterbaksel stak nog een bolknak op.

Inmiddels was het augustus geworden. Buiten hing een klamme warmte, die mist in de vorm van lange lijkwaden veroorzaakte. Witte rafels pakten de auto in.

‘Je ziet toch waar je rijdt, Rafaël?’ klonk het plotseling van uit de coulissen.

‘Hm,’ deed Rafaël.

‘Het is donker en klaar tegelijk.’

‘Ja.’

‘Moet ik bijlichten?’

Weer klikte de aansteker.

‘Steek mijn auto niet in brand.’

‘Gelukkig is er nog weinig verkeer op dit uur,’ zei ik, mijn duit in het verzoenzakje doend via deze volstrekt knullige mededeling.

We reden een autostrade op, waarbij Rafaël een bijzonder trage hufteer rechts voorbijstak, drie kunststof reflectorpaaltjes neermaaiend. We gaven niet eens commentaar op dit euvel. Met uitzondering van een blauw zwieplicht in tegengestelde richting werden we verder door niets verontrust. We naderden de nachtluchten van onze drukker bevolkte agglomeratie. De gesprekken waren weer stilgevallen.

Was ik op de terugweg met twee ontgoochelde figuren?

De bedoeling was dat Rafaël eerst Sylvain thuis zou afleveren. Daarna was ik aan de beurt, want we waren overburen. Toen de mistflarden uitdunden en we weer in onze vertrouwde bebouwde kommen reden, kreeg Sylvain ter hoogte van een spits kerktoertje in een rustig gehucht een inval. Er brandde nog licht in het magazijn van de Lana, een klein streekwarenhuis.

Sylvain: ‘Stop even, Rafaël. Ik wil hier nog een schuld vereffenen.’

Vreemd genoeg voerde Rafaël het bevel uit. Daarna keken we allebei met een ruk om. We vreesden het ergste: de kroon op het werk. Er hing nu ook mist in het moederschap.

Sylvain: ‘Hier!’

Hij zwaaide effectief met zijn portefeuille.

Rafaël: ‘Je weet van geen ophouden hé?’

Ik: ‘Schuld?’

Sylvain: ‘Wijn.’

Wij: ‘Eh?’

Sylvain: ‘Wijn.’

Rafaël: ‘We hebben al genoeg gehad voor vandaag, vannacht.’

Sylvain: ‘Je begrijpt het niet.’

Rafaël: ‘Nee.’

Ik: ‘Ik ook niet.’

Sylvain: ‘Ik moet hier bij Jules en Louise nog twee kratten wijn vereffenen. Ze leveren om de veertien dagen bij mij thuis.’

Rafaël: ‘Het is nacht, verdorie!’

Sylvain: ‘Maar er brandt licht. Ze zijn nog op. De schoonste schulden zijn die die ’s

nachts worden vereffend.'

Rafaël keek me vertwijfeld aan, zijn handen op het stuur.

Rafaël: 'Maar dat is het magazijn. Ik ken dit hier ook. Dat licht is om dieven af te schrikken. Ze slapen al.'

Sylvain: 'Wedden van niet? Een halfuurtje, toe.'

Het was de eerste en de enige keer dat ik de beeldhouwer hoorde smeken. De motor van het moederschip draaide nog altijd. Op het torentje van het kerkje kroop de wijzer naar...

Ik: 'Stardate 01.08-02:00 GMT.'

Sylvain: 'Wat is GMT?'

Ik: 'Van geen belang, Sylvain.'

Sylvain: 'Leg General Motors even stil, Rafaël.'

Weer voerde die blindelings het bevel uit. Voor we het beseften, was Sylvain uit de auto gedoken. Hij viel hierbij voorover op de trottoirband; we hoorden een doffe vloek. Rafaël rukte het sleuteltje uit het contact. We stapten vlug uit.

Ik raapte zijn portefeuille op. Rafaël controleerde de schade: twee vrienden onderen midden in de nacht. De brug van Sylvains neus was duidelijk gehavend. Over zijn rode pief liep een dwarse jaap waaruit bloed welde.

Sylvain: 'Dedju!'

Rafaël: 'Hela! Niet vlak bij een kerk!'

Ik: 'Dat moet verzorgd worden.'

Sylvain drukte een zakdoek tegen zijn snuit.

'Nu moeten we hier alleszins naar binnen,' klonk het gedempt. Rafaël haalde zijn schouders op. Ik kon me niet van de indruk ontdoen dat er weer pretlichtjes in Sylvains ogen op glommen. Door die gehavende neus leek hij nu ook een masker te dragen.

Ik: 'Hier, je portefeuille.'

Sylvain: 'Dank je.'

Louise van de Lana ontfermde zich over de snuiterd van de kunstenaar. Hij kreeg een pleister over zich heen die hij er na vijf minuten weer af trok.

'We hadden inderdaad een auto horen stilvallen, ja.'

Jules en Louise waren nog op. Ze hadden tot laat in het magazijn gewerkt; op een tafeltje stonden twee glazen en een lege wijnfles.

'We zijn allebei slechte slapers. Slapeloze zielen. Gaat het, Sylvain?'

'Ja ja.'

'En wat brengt er jullie hier? Zo laat nog?'

We hadden kennism gemaakt. Jules bracht stoelen, glazen en een verse fles aan. We zaten tussen rekken met voedingswaren en reinigingsmiddelen.

'Sylvain wilde per se een schuld vereffenen. Een wijnschuld.'

'Ah zo.'

'Hier,' zei Sylvain. 'Voor juli en augustus.'

Hij plukte enkele in vieren gevouwen flapjes uit zijn portefeuille en gaf die aan Louise.

'Ik kan niet weergeven nu.'

'Hou het maar.'

'Merci.'

'Dat is goede wijn,' zei Raf, naar de fles knikkend.

Ik controleerde zijn gezicht; hij meende het. Zijn protest was verdwenen. Er werd

dapper geschonken. Toen kwam op een gegeven ogenblik mijn collectie ter sprake. Iedere schrijver heeft recht op een 'afwijking'. Sylvain en Rafaël waren er op de hoogte van. Vooral Sylvain, want het was dankzij hem dat ik mijn collectie ooit had opgestart. In navolging van de opgestegen en nedergedaalde astronaut Aloysius, een aantal jaren geleden: Sylvain had op een van zijn verjaardagen een van zijn kleine beeldjes aan twee reuzengrote trossen frambozenrode ballonnen gehangen en laten wegzeilen, voor de eerlijke vinder. Het beeldje heette Aloysius. Het keek naar links, vanuit zijn oogpunt.

Ik had er ondertussen 202: hele kleine, kleine en middelgrote.

Verkeerde lieveheren.

Ik was er ooit mee begonnen na een gesprek met een would-be antiquair, na mijn zoveelste bezoek aan de ateliers van Sylvain. Een verkeerde lieveheer is zo iets als een verkeerde getande postzegel, een historische verspreking bij een toespraak of een schrijffout in een belangrijk document. Een curiosum dus, een merkwaardigheidje. Van op zijn kruis kijkt hij naar links, naar de slechte moordenaar. Hij volgt dus niet de officiële canon, van de christus die naar rechts kijkt, naar de berouwvolle moordenaar. Of die het hoofd op zijn borst gezonken houdt, uit schaamte voor wat de wereld hem heeft aangedaan. De verkeerde lieveheer luistert naar het alibi van de slechterik, aan de duistere kant. Hij staat symbool voor bevrijdingstheologie, anders denken, afwijkende inzichten. Ikzelf dichtte naderhand de verkeerde lieveheer die associaties toe, mede geïnspireerd door Sylvain, niet door de handelaar in wat hij 'antiek' noemde. Volgens die antiquair werden ten tijde van een pausbezoek aan België zoveel mogelijk verkeerde lieveheren op openbare plaatsen verwijderd. Ik geloofde hem graag en begon toen effectief aan mijn collectie. De oervader van die collectie was Aloysius de astronaut, vervaardigd en losgelaten door Sylvain.

202 dus.

Nummer 203 was nu op komst.

Hier, des nachts, in een magazijn van voedingswaren en reinigingsmiddelen. Bijbelser kon nummer 203 ook niet zijn: een pijnlijk grillige tak van een druivelaar die de vorm van een verkeerde lieveheer had aangenomen.

(Later, thuis, kroonde ik hem: met het kurkvlechtwerk van een fles champagne, dat ik bij de veearts als souvenirje meegenomen had.)

'Onze dochter is vijftien jaar geleden overleden,' zei Jules.

'We komen er niet overheen,' vulde Louise onmiddellijk aan. 'Alleen dit hier mocht nog op haar graf. Niks anders. Geen kruis.'

'Maar zelfs dat hebben we inmiddels weer weggenomen,' zei Jules. 'Hier.'

Ik kreeg exemplaar 203 cadeau.

(Later, veel later, zou er aangebeld worden bij mij. 'Ik wil die druiventak terug,' zei de man. Ik knikte en voldeed aan het verzoek. Ik had het verwacht. Het was een gift geweest in een opwelling. Wellicht omdat de bekende beeldhouwer erbij zat. En de wijn had toen iedereen, zonder uitzondering, parten gespeeld.)

'Praise the Lord, pass he ammunition.'

'Praise the ammunition, pass the Lord.'

Er verschenen nog flessen op tafel. We voelden ons plotseling onverwoestbaar, oninneembaar, onaanraakbaar, onverslaanbaar. We waren de kroon aan het zetten op een bijzonder geslaagde tocht en we zeiden dat ook. En dat we opgetogen waren dat we dat hier konden doen. Sylvain bekende dat hij wel kon wenen bij het nuttigen van goede wijn. Ikzelf was blij met mijn druiventak in de vorm van de Allerhoogste, die tussen de glazen in rustte, omgeven door wijnvlekken als bloedspatten.

Gewoonlijk stootte ik op ongeloof wanneer ik mijn verhaal over de verkeerde lieveheer uit de doeken deed. In deze ontheiligde nacht deed zich dat niet voor. Er werd zelfs weinig over mijn aanwinst gedebatteerd. De wijn kreeg meer aandacht. Dat betrof net zo goed een passieverhaal. Die verdampte zienderogen in deze warme zomernacht. Hoewel er druk gepraat werd – waarover hadden de mensen het toch altijd? – zou niemand van de vijf zich kunnen herinneren waarover we het gehad hadden. Gebabbel.

Zou het collectieve geleuter op deze wereld te horen zijn op de maan? Een vraag die ons plotseling belangrijk scheen. Door een schuin raam in de zoldering van het magazijn blikkerde een geblutste maan, waardoor Rafaël af en toe weer in actie kwam.

‘Onder de maan...’

‘Van wie is dat ook weer?’

‘Van onze grootste dichter.’

‘En dat is...?’

‘Von Ribben Raf.’

‘Eh?’

‘Uit zijn ribbenkast is de vrouw gemaakt.’

‘Welke vrouw?’

‘De vrouw met drie borsten.’

‘De vrouw met de vouw.’

‘De geribbelde vrouw.’

‘Hela mannen!’

De maan verdween uit ons zicht. We spraken de voorlaatste fles aan.

‘Zoals Buffalo Bill,’ zei Sylvain. ‘Hij schoot honderd bizons per dag neer om te ontdekken welke de lekkerste was. Het was altijd de voorlaatste.’

‘N-de, n-de.’

Louise viel van haar stoel. We besloten op te stappen. De snufferd van Sylvain had inmiddels dubbele afmetingen aangenomen. Hij geleek nu helemaal op enkele van zijn bekende beelden.

Der Mensch... onder de maan...

Bijna tweemaal de klok rond.

Zolang hadden we in elkaars gezelschap vertoefd. In goede en in kwade uren. Tot de dood...

‘De paling!!’

We stonden op de parking bij Sylvain thuis. De eerste roze slierten kondigden een nieuwe ochtend aan. We bevonden ons nog altijd in het moederschap.

‘Stardate?’ vroeg Sylvain in steenkool-Engels. We voorvoelden koppigheid.

‘Kus mijn kloten,’ zei ik dapper.

‘Nee.’

‘Ik heb er drie.’

‘De derde staat op je romp.’

‘De maan... ‘

‘Klootzak,’ klonk het op de achterbank.

‘Vooruit Sylvain, nog een goedenacht.’

‘Nee. Jullie moeten er ook uit. We drinken nog een whisky in mijn atelier.’

‘Geen sprake van.’

‘Dan blijf ik hier zitten tot jullie uitstappen.’

‘Je bent een echt... een... een achterbaksel.’

‘Haast je: die paling is al aan het rotten.’

‘Die paling kan me gestolen worden.’

Rafaël en ikzelf draaiden onze raampjes omlaag, want die begonnen nu vlug te bewasemen.

‘Eén whisky maar.’

‘Nee, Sylvain.’

‘Klik je koffer open, dan haal ik de paling eruit.’

‘Ik ben blij dat je... ‘

‘Koffer open!’

Sylvain stapte eindelijk uit. Wij bleven zitten, bang dat hij het stuur of de sleutels zou veroveren en ons aldus zou gijzelen. Rafaël gluurde in zijn achteruitkijkspiegel.

‘Ik zie alleen de klep van mijn koffer.’

We hoorden Sylvain gesmoord vloeken. Plotseling doemde hij aan Rafaëls kant op.

‘Hier!’

Met een ferme uithaal zwierde hij de plastic zak met zijn glibberige inhoud het moederschap in. En weer uit: de palinginboedel zeilde zo weer voorbij mijn neus door mijn eveneens omlaag gedraaide raampje naar buiten om ergens in het donker neer te ploppen. Daarna zette de beeldhouwer het op een lopen, tot aan de overkant van de kasseiweg, waar hij tot onze verbijstering over een droogstaande beek hupte en in een maïsveld verdween.

We stapten uit en riepen zijn naam, niet te hard, om mevrouw V. niet wakker te maken. We sprongen ook over de beek en waadden enkele keren doorheen de eerste meters van het maïsveld. Hij bleef spoorloos.

‘Naar huis dan maar?’

‘Oké.’

‘Hij doet dat wel vaker.’

‘Dat?’

‘Dolen, zwerven.’

Rafaël raapte de zak met paling op en deponeerde die aan de voordeur.

‘Voor mevrouw V.’

‘Ze zal content zijn met haar gladde aal.’

‘Maar de grootste paling is door de maïs opgeslokt.’

Ik keek naar de indrukwekkend kale schedel van Rafaël in het maanlicht en ik herinnerde me dat Sylvain zei:

‘Ik zal jullie de mensen tonen die me tot mijn beelden geïnspireerd hebben.’

Toen begreep ik het. Hij had al die tijd in het moederschap gezeten.

Tien jaar later stierf Sylvain.

Twee jaar daarna volgde de boekhouder de beeldhouwer.

Het kattedelletje is al die tijd aan de wand op mijn schrijfzolder blijven hangen.

Laat op de avond verliet ik de Dunes de Flandres weer, na mijn langste dag in Memorië. In het zog van mijn zowel oudbakken als ovenwarm verhaal besloot ik nog een omtrekkende beweging te beschrijven richting thuisfront. Na het adembenemend vlakke Les Moères/De Moeren passeerde ik Hondshoote en wat verder Winnezele en Steenvoorde, waar medio augustus 1566 na diverse calvinistische 'hagenpreken' woedende 'Bosgeuzen' religieuze beelden aan diggelen sloegen tijdens de eerste Beeldenstorm. Op de achterbank van mijn auto meende ik weer gegrinnik te horen, van twee kornuiten die het op elkaars schedel gemunt hadden: de beeldenaar en zijn boekhouder.

SJORS DNO

joris.denoo@gmail.com